קנין הלכה

4

מראי מקומות

מס׳ 8

חודש שבט תשפ"ה

יו"ד הלכות נדה

סימן קצה וסימן קצו עד סעיף יא

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד׳ ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

מראי מקומות

סימן קצה

פתיחה

נאמר בתורה לא תקרבו לגלות ערוה, ונחלקו הראשונים בביאור לאו זה:

א. דעת הרמב"ם [פכ"א איסורי ביאה ה"א] שאפילו אינו בא על הערוה אלא עושה מעשה קריבה כגון חיבוק ונישוק וקירוב בשר בדרך תאוה, לוקה מן התורה.

ב. דעת הרמב"ן [סהמ"צ ל"ת שנג] דהפסוק קאי על ביאה ממש, ושאר הקירובים לעריות אינם אסורים אלא מדרבנן.

<u>להלכה</u>: הטור והשו"ע [אה"ע סי' כ ס"א] נקטו כהרמב"ם דיש בזה איסור תורה.

מלבד מעשים אלה שנאסרו מן התורה ישנם מעשים שנאסרו מדרבנן משום קורבא לעריות, כגון שמיעת קול ערוה וראיית מקומות מכוסים שבה, ושערה, [קול באשה ערוה, טפח באשה ערוה, שער באשה ערוה]. בדינים אלו שוה אשתו נדה לשאר העריות.

וישנם דברים שהקלו חכמים באשתו נדה לעומת שאר עריות:

א. התירו יחוד עם אשתו נדה לאחר שבא עליה פעם אחת. טעם ההיתר הוא משום שהנדה מותרת לו לאחר זמן, לכשתטבול ותטהר, ולכן לא חששו שיבוא עליה.

ב. וכן הדין המובא להלן [סעיף ז] ברמ"א דמותר להסתכל באשתו נדה במקומות המגולים אע"ג שנהנה בראייתה, ובשאר עריות יש בזה איסור. גם בזה הטעם כנ"ל, וכמפורש ברמב"ם [פכ"א ה"ד], דכיון שהיא מותרת לו לאחר זמן לא יבוא לידי מכשול.

וישנם מעשים שאסרו חכמים באשתו נדה אף שלא נאסרו בשאר עריות, והן ההרחקות המובאות בסימן זה, שהרבה מהן נאסרו רק באשתו נדה. הטעם שהחמירו חכמים באשתו נדה טפי הוא כמבואר ברשב"א [תוה"א ב"ז ש"ב] דכיון שלבו גם בה, בקירוב מועט איכא למיחש להרגל דבר. והרא"ש כתב [הלכות נדה הקצרות שבסוף פסקי הרא"ש לנדה] דכיון שהתירו חז"ל יחוד עם אשתו נדה ומתייחד עמה תדיר, חששו יותר שיבואו לידי עבירה, והחמירו בהרחקות יתירות על שאר עריות.

סעיף א

<u>לא ישחוק ולא יקל ראש עמה</u>

זהו לשון הרמב"ם [פכ"א איסורי ביאה ה"ד] ומקורו במשנה [אבות פ"ג], שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה. ומשמע בב"י שהכוונה בלשון "קלות ראש" הוא לדברי הרגל דבר העלולים לגרום למכשול, וכן לשון הרשב"א והטור, דהאיסור הוא לדבר עמה דברים המרגילים לערוה.[1]

דין זה נאמר בכל עריות ולא רק בנדה.

ביאורים והערות

1. יתכן שלפי הרמב"ם עצם השחוק והקלות ראש מרגילים לערוה, אף אם אינם עוסקים כלל בדברים המרגילים לערוה.

קנין הלכה

מראי מקומות

מותר להתייחד עמה

נתבאר לעיל בפתיחה שמותר להתחייחד עם אשתו נדה, אמנם אם נאסרה עליו עולמית כגון שראתה מחמת תשמיש אסור להתייחד עמה, כמבואר לעיל [סי' קפז סעיף יב].

וכתב הכרתי ופלתי דמותר ליתן מתנה לאשתו נדה, כיון שאין כאן דברים המביאים להרגל דבר אלא קירוב הדעת בעלמא.(ו)

סעיף ב

גמ' שבת דף יג. תני דבי אליהו וכו' עד המשנה בע"ב. תוס' ד"ה בימי.

המקור לאיסור נגיעה הוא בברייתא דתני דבי אליהו [פט"ו] שאמרה אותה אשה חם ושלום אפילו באצבע קטנה לא נגע בה.

כתב החכמת אדם [כלל קטז ס"ב] דאיסור נגיעה הוא אף כשאינו מתכוין ליהנות.[2]

איסור נגיעה הוא אף כשנוגעים זה בזה דרך בגדים. ולענין נגיעה בבגדים שעליה הנמשכים לצדדים [באופן שנוגע רק בבגד ואינו נוגע בה דרך הבגד], כתב הפת"ש [ס"ק ג] בשם התשב"ץ דיש להחמיר.

ולענין נגיעת בגדים בבגדים, כתב בספר חוט שני שאם אינם מכוונים שיגעו הבגדים זה בזה ה"ז מותר.

איסור הושטה מיד ליד

איסור הושטה מיד ליד אין לו מקור בגמרא, אלא תוס' [שבת דף יג: ד"ה בימי] הביאו, שרש"י נהג שלא למסור מפתח מידו לידה.

בשו"ע כתב דטעם האיסור להושיט חפצים הוא מחמת חשש שמא יגע בה בזמן ההושטה. והרשב"א כתב דבהושטה יש קירוב דעת ויש לחוש להרגל דבר.

כתב הפת"ש [ס"ק ג] דמותר ליטול מידה תינוק הואיל וחי נושא את עצמו, ונראה דלשון זו היא לשון מושאל, ועיקר טעמו כמו שכתב התשב"ץ [ח"ג סי' רל] וכפי שהעתיקו הפת"ש בהמשך, דמיירי שהתינוק עצמו יוצא מחיקה ונמשך אל אביו והיא אינה עושה כלום.(ז)

ביאורים והערות

2. וחמירא בזה נדה משאר עריות, שבשאר עריות לא נאסרה נגיעה אלא בדרך חיבה או בכוונה ליהנות.

ליקוט תשובות האחרונים

(ו) **לשבח אשתו נדה ולשלוח לה פרחים**

כתב בספר חוט שני דמותר לשבחה או לשבח את מעשי ידיה, אמנם אם הוא באופן שמביא קירוב אסור. וכן התיר לשגר לה פרחים לשבת או ליו"ט, או לאחר לידה.

(ז) **לקיחת תינוק שמושיט ידיים ונתינת אוכל לתינוק שבידה**

בשו"ת שבט הלוי [ח"ב סי' צב] כתב להחמיר לא ליטול תינוק מידה אף כשהוא יוצא מחיקה ונמשך אליו, ובספר חוט שני הביא היתר לזה.

לענין נתינת אוכל לתינוק שהיא מחזיקה בידה, בשיעורי שבט הלוי כתב להחמיר בזה, ובספר חוט שני היקל בשעת הדחק.

נשיאת חפץ כבד כמו עגלת תינוק ביחד

בספר נשמת אברהם [ח"ב על השו"ע יו"ד סי' קצה] הביא את דברי הגרשז"א זצ"ל שכתב להחמיר בזה ואפילו בשעת הדחק.

קנין הלכה

מראי מקומות

כתב הרמ"א שלא יזרקו חפץ זה לזה. והחכמת אדם [כלל קטז ס"ב] הביא דיש מקילים [כרתי ופלתי] באופן שהוא זורק כלפי מעלה שלא לנוכח אשתו, והיא פושטת ידה ומקבלה. אמנם הפת"ש [ס"ק ד] כתב בשם הסד"ט שאף שמעיקר הדין יש להקל, מ"מ למעשה אין להתיר, וכל המחמיר בעניינים אלו תבוא עליו ברכה. וכתב בשיעורי שבט הלוי להחמיר בזה ובפרט שיש בזה גם קצת קלות דעת.

<u>סעיף ג</u>

משנה שבת דף יא. כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. גמ' שבת דף יג. כיוצא בו לא יאכל הזב וכו' עד לכרמא לא תקרב.

דעת רוב הראשונים דאיסור האכילה עם אשתו נדה הוא גם כשכל אחד אוכל מקערה שלו, וכן פסק השו"ע [ודלא כהרמב"ם שכתב שהאיסור רק באוכלים מקערה אחת].

מסתימת דברי רוב הראשונים משמע, שאפילו באוכלים ליד שולחן גדול שרגילים לישב בו כמה בני אדם כפי שמצוי בימינו, וכבר היה מצוי כן בזמן הראשונים, גם בזה יש איסור שלא יאכלו יחד, וכן סתם השו"ע. [ודלא כהרא"ש שכתב שעיקר האיסור הוא בזמן שהיו נוהגים שליד כל אחד יש שולחן קטן, ובזה כשהבעל ואשתו אוכלין ליד שולחן קטן אחד יש בזה טפי דרך חיבה].

<u>**באשר אוכלים עמם אנשים נוספים**</u>

עיין סדרי טהרה [ס"ק ז] שכתב שהראשונים נחלקו בטעם האיסור לאכול יחד על שולחן אחד כאשר כל אחד אוכל מקערתו, הרא"ה סובר דגם באופן זה יש קירוב ביניהם והוי דרך חיבה, כיון שיושבים סמוכים זה לזה ליד שולחן אחד. והרשב"א [משמרת הבית] כתב דטעם האיסור באוכלים כל אחד מקערתו, הוא גזירה שמא יבואו לאכול מקערה אחת [שזה הוי דרך חיבה]. והנפק"מ הוא כשושב אדם אחר ביניהם, דלהרא"ה שרי כיון שהוא מפסיק ביניהם תו אין כאן דרך חיבה, ולהרשב"א אסור דסו"ס יש לגזור שמא יבואו לאכול מקערה אחת. ונמצא שאם יושבים אנשים נוספים ליד השולחן אך אינם מפסיקים ביניהם ה"ז אסור אף להרא"ה.

והברכי יוסף [גליון השו"ע] הביא בשם מהר"י קשטרו, דכל שמסובים עמהם אנשים נוספים יש להקל.[ג]

ליקוט תשובות האחרונים

וכן הביא בספר אוצרות הטהרה [עמ' תתקג] תשובת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאסר בזה. גם בשו"ת אג"מ [יו"ד ח"ג סי' עה] החמיר בזה.

בספר לבושי עוז כתב דמטו משמיה דהחזו"א זצ"ל להקל להוריד עגלה במדרגות, ועיין בספר חוט שני שכתב דאין להתיר זאת אלא בשעת הדחק ובאופן שאין חשש נגיעה, שכל אחד אוחז בצד אחר של העגלה.

עוד כתב בספר חוט שני דיש להימנע מלהסיע מיטת אשתו יולדת או חולה, וה"ה שלא להוליכה בכסא גלגלים, אמנם בשעת הדחק מותר.

<u>**מסירת הטבעת בחופת נדה**</u>

כתב הבאר היטב [אה"ע סי' סא ס"ק ח] דמהרי"ל הזהיר שלא ליתן הטבעת על יד הכלה כשהיא נדה, אלא הכלה תרים אצבעה והחתן יניח את הטבעת ליפול מעצמה ע"ג האצבע. וכתב הבה"ט דאין נוהגין כן, אלא נוקטים דמותר ליתן את הטבעת ע"ג אצבעה, כיון שקודם שקידשה עדיין אינה אשתו ואין בה דיני הרחקות, ומיד כשקידשה מרחיקה את ידה ממנו. וכתב בספר אוצרות הטהרה בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל דנוהגין כהבה"ט, וכן כתב בשיעורי שבט הלוי, אבל בספר חוט שני כתב להחמיר.

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>היתר אכילה יחד ע"י עשיית היכר ביניהם</u>

כתבו הראשונים דכיון שהגמ' [שבת דף יג.] דימתה את הדינים של אכילה עם נדה לדיני שנים האוכלים בשר וחלב על שולחן אחד, לכן יש מקום לדמות את הנושאים גם לענין הא דמבואר בגמ' חולין [דף קז:], שאם אינם אוכלין בתפיסה אחת אלא עושין היכר ביניהם רשאים לאכול בשר וחלב על שולחן אחד, וההיכר יזכיר להם שלא יבואו לאכול משל השני.

וכתבו תוס' [חולין דף קז: ד"ה כעין] דכשם שמצינו בגמ' [ע"ז דף נ.] דאם מפסיק גובה בין אבני מרקולים לא מיקרי תפיסה אחת, ה"נ נוהגים לענין שנים האוכלין על אותו שולחן זה בשר וזה חלב שמניחין ביניהם לחם או קנקן או שאר כלים.(7)

<u>איסור אכילה מקערה אחת</u>

כשאוכלים מקערה אחת הוי דרך חיבה ואין להתיר זאת אפילו אם עשו היכר ביניהם. ועיין פתחי תשובה שדן אם מותר לאכול מקערה אחת כאשר גם אחרים אוכלים עמם מקערה זו, ומסיק לאיסור דעכ"פ חשיב אוכל משיירי מאכלה. [גם בשיעורי שבט הלוי ובספר חוט שני נקטו לאיסור, ולא מטעמו של הפת"ש אלא משום שיש כאן אכילה דרך חיבה].

ליקוט תשובות האחרונים

(ג) <u>כשילד או אחרים מפסיקים ביניהם</u>

בשיעורי שבט הלוי ובספר חוט שני כתבו שאין להקל כשאוכלים עם אחרים אלא כשהאחרים מפסיקים ביניהם, אך כשאינם מפסיקים ביניהם יש להניח איזה דבר להיכר ביניהם, ומבואר לקמן מה מיקרי היכר. [ובשיעורי שבט הלוי הוסיף דאם הוא שעת הצורך, כשיש בושה שירגישו שהיא נדה יש לסמוך על מהריק"ש שלא להצריך שום היכר, ובספר חוט שני וכן גדולי ההוראה מצריכים היכר בכל ענין].

כתב בספר לבושי עוז בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דאם הושיבו ביניהם ילד הרי זה מועיל אף אם אח"כ קם הילד ממקומו ואינו יושב שם. ובספר חוט שני כתב דבעינן שישב הילד שם בכל משך הסעודה.

(7) <u>מה נקרא הפסק</u>

דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבעינן שיהא דבר גבוה, ולא סגי בטבעת או מפתח שאין להם גובה כלל, וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל. [ואמר שאפשר להקל בשעון יד, שיש לו קצת גובה משום הרצועה שלו]. וכן בספר חוט שני הצריך קצת גובה [והיקל בשעון יד או במפית מקופלת באופן שיש לה קצת גובה].

ובשיעורי שבט הלוי כתב דלשון השו"ע שכתב שיעשו שום שינוי ביניהם, משמע דסגי בשינוי כל דהו, אך העיר דלענין בשר וחלב הצריכו קנקן או לחם שלם, וסיים דמנהג העולם להקל גם בטבעת או במפתח.

<u>הנחת כוס מיותרת</u>

כשמניחים כוס מיותרת ביניהם תלוי, אם אותו כוס שונה בצורתה משאר הכוסות שע"ג השולחן ה"ז מועיל, וה"ה אם הפכו את הכוס. ואם הכוס זהה לשאר הכוסות, עיין בספר מראה כהן [פרק חמישי הערה כב] שהסתפק בזה, והביא שנחלקו בכעין זה הלבוש והפמ"ג, [עיין פמ"ג יו"ד סי' פח ש"ד ס"ק ח], והביא שבספר יד יהודה כתב להחמיר כהלבוש. ולפי"ז אין להקל בכוס מיותרת אף שמחליטים שלא להשתמש בה. ובספר חוט שני היקל בזה.

<u>על מי מוטל האיסור</u>

כתב בספר אוצרות הטהרה [עמ' תתקד] בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, דאיסור זה של אכילה על שולחן אחד מוטל גם על האשה [ואינו דומה לאיסור אכילה משיירי מאכלה שנאמר רק על האיש], ולכן אם הבעל הניח חפץ להיכר והאשה אינה שמה לב שיש כאן היכר ה"ז אסור. ובספר חוט שני כתב שהאיסור הוא רק על האיש, ולכן כתב דאם הוא יודע מההיכר סגי בזה אף שהיא אינה יודעת.

כתב בספר חוט שני דאם האיש והאשה רגילים להניח חפץ ביניהם אף בימי טהרתה, [ועושין כן כדי שלא יבחינו אחרים מתי היא טמאה] ה"ז מקלקל את ההיכר ואין להקל בזה. [ועיי"ש שאפילו אם אין עושין כן אלא כשאוכלים אחרים עמהם, ואין עושין כן כשהם לבדם בבית ג"כ אינו ברור להיתר].

קנין הלכה

מראי מקומות

ועיין ט"ז [ס"ק ב] שכתב דאם יש קערה שבה חתיכות גדולות, וכל אחד נוטל ממנה ומניח בקערתו ה"ז מותר, ואינו נקרא שאוכלים מקערה אחת, ורק בדברים שהרגילות היא ליטול מהקערה המשותפת ולאכול [בלי להניח לפניו קודם], זה מיקרי אכילה מקערה אחת.(ה)

איסור אכילה משיורי מאכלה יתבאר בסעיף הבא.

סעיף ד

איסור אכילה משיורי מאכלה

מקור האיסור לאכול משיורי מאכלה הוא בספר היראים, וכן בדברי הסמ"ק [סי' רצג] והמרדכי [פ"ק דשבת סי' רלה] המובאים בב"י. והיראים למד איסור זה מהמשנה שבת [דף יא.], דתנן לא יאכל הזב עם הזבה, ופירש שהכוונה הוא שלא יאכל ממה ששיירה בקערה, ולפי פירוש זה לא נאמר במשנה זו רק איסור לאכול יחד, אלא גם שלא יאכל אחריה ממה ששיירה בקערה או בכום. וכתב דכיון שהמשנה נקטה איסור זה על האיש ולא על האשה יש ללמוד מזה שהיא מותרת לאכול משיורי מאכלו, והטעם משום דהאיש הוא המרגיל לעבירה ולא האשה, ולכן חיישינן טפי שיתן לבו עליה כשאוכל משיירי מאכלה.

ויש ליתן את הדעת שמלבד איסור אכילה משיירי מאכלה, יתכן גם האיסור לאכול מקערה אחת, המובא לעיל [סעיף ג]. והיינו דאם דעתה לאכול שוב מאותה קערה ועדיין לא סיימה אכילתה, יש בזה גם איסור אכילה מקערה אחת, ורק אם אכלה לבדה וסיימה אכילתה ועכשיו הוא בא לאכול, אז שייך האיסור של אכילת שיירי מאכלה.(ו)

ליקוט תשובות האחרונים

(ה) **לקיחת דברים גדולים או מינים חלוקים מקערה אחת**

כתב בספר מראה כהן [פרק חמישי עמ' סט] דנראה שדברים גדולים כגון פרוסת לחם או תפוח עץ וכיוצ"ב, מותר ליטול מקערה אחת ולאכול אף שאינו מניח לפניו, דאין זה כאכילה מהקערה אלא כאכילה מהפרוסה שבידו, והביא דכן כתב בשו"ת קנה בושם [ח"א סי' פז].

כתב בספר חוט שני דאפילו אם בקערה מונחים שתי מינים חלוקים וכל אחד מין אחר, הרי זה כאכילה מקערה אחת ואסור.

טעימה מקערה

עוד כתב בספר חוט שני דאם טעמה מהתבשיל לידע את טעמו, לא מיקרי שאכלה ממנו לענין דיני אכילה מקערה אחת, דהטעימה אינה נחשבת כאכילה לענין זה. ועיין בשיעורי שבט הלוי שכתב עוד דאם טעמה מהתבשיל לא מיקרי שיורי מאכלה.

(ו) **ההגדרה של שיורי מאכלה**

כתב בשו"ת אגרות משה [יור"ד ח"א סי' צב] ששיירי מאכלה היינו כל דבר שהתחילה לאכול ממנו ושיירה, אבל אם יש בקערה חתיכות נפרדות ואכלה אחת מהן אין האחרת נחשבת לשיריים, ומותר לאכול מהקערה לאחר שסיימה אכילתה. [אמנם אסורים לאכול יחד מאותה קערה בדברים שרגילים ליטול מהקערה ולאכול מיד בלי להניח בקערה, וכנ"ל בסעיף הקודם]. אמנם פשוט שסלט ירקות וכיוצ"ב חשיב מאכל אחד אף שהוא עשוי מחתיכות מפורדות.

כתב בשיעורי שבט הלוי דפשוט הוא שאם חתכה פרוסה מככר לחם, לא מיקרי הנשאר שיורי מאכלה, אך אם אכלה חלק מלחמניה קטנה המיועדת בדרך כלל לאדם אחד, יתכן דמיקרי השאר שיורי מאכלה. [ובספר מראה כהן (עמ' ע) הוסיף, דנראה שאם מתחילה כשנטלה את הלחמניה חתכה מחצית ממנה והותירה את השאר, מותר לו לאכול, דאין זה נקרא שארית מאכלה].

בענין מה שכתבו הפוסקים שאם הלכה לה מותר לשתות משייריה, כתב בספר חוט שני שהכוונה שיצאה מהחדר.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ה

מקור הדין הוא בראב"ד [ספר בעלי הנפש] בשם רב האי גאון, וכתב הרשב"א [תורת הבית] דכן מסתבר, דכיון שאסרו אפילו הצעת המיטה בפניו משום הרגל עבירה כ"ש שאסרו לשכב על מטתה, והובאו הדברים בב"י.

ולענין ישיבה על מיטתה, הטור אסר והסכים לו השו"ע, [וכתב בב"י הטעם, דבישיבה נמי איכא הרהור], והב"ח חלק על איסור זה וסבר דישיבה על המיטה מותרת, והש"ך העתיק את דברי הב"ח שהתיר לישב והט"ז העתיק לאיסור. ועיין בחידושי הגהות על הטור שהביא מספר היראה לרבינו יונה שאסר גם לישב על מיטתה, וכתב דהרבה פעמים דרך הטור בעקבות ספר היראה. עיין פת"ש [ס"ק ט] שכתב דנראה פשוט דאם אינה כלל בעיר מותר לישון על מיטתה. וכתב בספר לבושי עוז בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דאם דרך משל נסעה מירושלים לבני ברק ע"מ לחזור באותו יום לא מיקרי שיצאה מהעיר, ומאידך גיסא אם יצאה לכמה ימים מהבית כגון שהלכה לבית החלמה, מותר לישון על מטתה אף שהיא בתוך העיר.(ז)

ישיבה על גבי ספסל

מה שכתב הרמ"א דאסור לישב על ספסל המתנדנד, מקורו במרדכי [שבת סי' רלח] בשם רש"י [ואין לו מקור בגמרא].

עיין בשיעורי שבט הלוי שכתב דנראה שהראשונים והפוסקים נחלקו בביאור דין זה של ישיבה על ספסל המתנדנד:

א. יש שנקטו דעיקר האיסור בזה שהספסל מתנדנד, הוא דהנדנוד הוי כנגיעה [או שיש חשש שמא יבואו לידי נגיעה].

ב. בתרומת הדשן [סי' רנא] נקט שהאיסור משום דהתקבצותם יחד ע"ג ספסל אחד היא מעשה חיבה, אלא שאם הספסל מחובר דינו כקרקע עולם שאין איסור לישב בה ביחד, וכן נקט הט"ז [ס"ק ו].

ועיין בש"ך [נקה"כ] שכתב את ב' הביאורים הנ"ל באיסור דספסל.

ובאופן שאדם אחר יושב ביניהם כתב הרמ"א דמותר לישב, ומשמע שזה אף באופן שהספסל מתנדנד וישיבת אחד מהם מורגשת ע"י האחרים, וצ"ל דכיון שמפסיק ביניהם אדם אחר אין הנדנוד הנעשה מרחוק עלול להביא הרהור ואינו נחשב כלל כנגיעה, וכן אין לחוש בזה שמא יגעו, ולהטעם שההתקבצות לישב על הספסל נראית כמעשה חיבה, כאשר מפסיק אדם אחר אין זה נראה כלל כמעשה חיבה.(ח)

ליקוט תשובות האחרונים

(ז) **מיטה קבועה כשמתאכסנים אצל ההורים**

כתב בספר לבושי עוז בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל דאם נוסעים להורים לשבת, אף שיש מיטה שהיא ישינה בה תמיד מ"מ לא מיקרי מיטה המיוחדת לה כיון שהוא דרך עראי, אבל אם נוסעים לעתים קרובות מיקרי מיוחד לה, וכן אם נסעו לכמה ימים נעשה מיוחד לה [היינו משעה שישינה שם נעשה מיוחד לה לימים האלו].

אם מעוניינים להחליף את המיטות [דהיינו שמיום זה ואילך תישן היא במיטה שלו והוא במיטתה] יעשו זאת בזמן טהרתה, דבזמן נדותה ה"ז אסור. ובספר לבושי עוז כתב דאם מחליפים את המיטות עצמן ה"ז מותר אף בימי נדותה.

(ח) **ישיבה על ספסל אחד באוטובוס וברכב פרטי**

כתב החזו"א [מכתב שבתחילת ספר טהרת בת ישראל] שאין איסור מן הדין לישב עם אשתו נדה ע"ג ספסל אחד באוטובוס, ובלבד שיזהרו מנגיעה וכל אחד יצדד עצמו לצד אחר, [ויש המורים להניח איזה חפץ ביניהם כגון תיק וכיוצ"ב שלא יבואו לידי נגיעה]. וביאור הדבר הוא שהספסל שבאוטובוס נחשב כספסל מחובר ולא כספסל המתנדנד, ולכן אין זה בכלל איסור ישיבה ע"ג ספסל. ויש הנוהגים שלא לישב ע"ג ספסל אחד באוטובוס, ועיין בזה בשיעורי שבט הלוי.

ולענין נסיעה ברכב פרטי אם יושבים מאחור והמושב רך באופן שהאחד מרגיש בעת שהשני מתיישב, שמעתי מהגרי"ש אלישיב זצ"ל שדינו כספסל המתנדנד ואסור. [וכן כתב בשיעורי שבט הלוי, והוסיף דבשעת הצורך אפשר להקל כשיש דבר המפסיק ביניהם]. ובאופן שאין האחד מרגיש בישיבת האחר, מותר לישב רק אם אינם יושבים בצפיפות.

קנין הלכה

מראי מקומות

נסיעה לטיול

מקור האיסור שכתב הרמ"א שלא לילך עם אשתו בעגלה אחת אם הולך דרך טיול, הוא בתרומת הדשן [סי' רנא], עיי"ש שכתב זאת מסברא, וטעמו דהתקבצותם לישב יחד בעגלה אחת למטרת טיול היא דרך חיבה, ויש לדמות את העגלה לספסל שאסר הרמ"א לעיל.

ובשו"ת אגרות משה [ח"א סי' צב] ביאר דאיסור זה מירי בעגלה [או בספינה] המתנדנדים בעת שנכנסים אליהם, ורק בזה אסר התה"ד, ומטעם זה כתב דמותרים לנסוע במכונית אחת לטיול כיון שאינה מתנדנדת בשעה שנכנסים אליה.

ויש שנקטו שהרמ"א התכוין להטעם שכתב בתה"ד, שההתקבצות לישב בעגלה לטיול אסורה אף באופן שאין נדנוד, ומטעם זה אסרו לישב על ספסל אחד בנסיעה לטיול. אמנם בשיעורי שבט הלוי [אות ו] כתב דנראה דבאוטובוס יש להתיר זאת אף כשיושבים ע"ג ספסל אחד ונוסעים לטיול, ורק דומיא דספינה ועגלה אסור. ובזמננו המושבים באוטובוס חלוקים זה מזה ואין כאן ישיבה ע"ג ספסל אחד כלל [אמנם יש להיזהר מנגיעה].(ט)

סעיף ו

מקור הדין שאסור לישון עמה במיטה אף כשהוא בבגדו והיא בבגדה הוא בגמ' שבת [דף יג.], וכתבו הראשונים דאפילו המיטה רחבה מאוד ג"כ אסורה.

כתב הרמ"א שאם ישנים בשני מיטות נפרדות אשר הן נוגעות זו בזו, ה"ז כישנים במיטה אחת.(י)

דברי הש"ך [ס"ק יא] בשם מהר"ם אלשקר אינם כתובים באופן מבורר, ועיין סד"ט [ס"ק יג] שהכוונה שמותר לישון בשתי מיטות נפרדות אף אם הן מכוסות בכילה. ועיין פת"ש [סוס"ק יא] בשם עיקרי הד"ט שהחמיר בזה.

ליקוט תשובות האחרונים

(ט) **טיול בהליכה**

הערוך השולחן [ס"כ] כתב דראוי להיזהר שלא ילכו יחד לטיול אפילו בהליכה גרידא שלא בעגלה ובספינה, שגם זה דרך חיבה. וכתב בשיעורי שבט הלוי דמסתבר שיש להחמיר בזה כשהולכים בהרים לטיול שיש בזה קירוב הדעת, ובפרט כשהם לבדם בהרים בלי אנשים נוספים, אבל בטיול בעלמא שרי בהליכה.

הגדר של טיול

כתב בספר חוט שני דנסיעה לבני משפחתו או לחתונה ולשמחה וכיוצ"ב אינה בגדר נסיעה לטיול. ועיין בספר מראה כהן שהוסיף דאפילו אם הדרך רחוקה והיא עוברת במקומות שדרך בני אדם לנסוע בהם לטיול, אין זה נחשב לנסיעה לטיול.

עוד כתב בספר חוט שני דמותרים לנסוע במכונית לבדם אף כשנוסעים לטיול, כיון שיושבים בכסאות נפרדים במכונית או בעגלה.

(י) **כמה להרחיק בין המיטות**

מלשון הרמ"א מבואר שמן הדין די בהרחקה כל שהוא, אמנם האחרונים הצריכו להרחיק יותר. ובדרכי תשובה הביא מספר הישר בשם האר"י ז"ל להרחיק באופן שהכרים והכסתות לא יגעו זה בזה, ויש שהצריכו שירחיק באופן שלא יהא חשש שיגע אחד בשני בלילה ע"י הושטת יד [טהרת ישראל], ויש שהצריכו אמה. וכתב בשיעורי שבט הלוי דנהגו ליתן תיבה או ארון קטן ביניהם, ועוד כתב דבחדרים קטנים המצויים בזמננו יש להשתדל להרחיק כשיעור רוחב אדם או כשיעור הושטת יד, אמנם סיים דבשעת הדחק אפשר לנהוג כעיקר הדין המבואר ברמ"א, דכל שאין המיטות נוגעות זו בזו ה"ז מותר.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ז

מקור הדין הוא בגמ' נדרים דף כ. המסתכל בעקבה של אשה היין לו בנים שאינן מהוגנין, אמר רב יוסף ובאשתו נדה, ואף שאמר ר"ל דאין הכוונה לעקבה אלא למקום התורף, מ"מ כתב הרשב"א דמזה נלמד לכל מקום מכוסה שבה.[3]

בענין ההיתר להסתכל במקומות שאינם מכוסים, עיין בפתיחה לסימן זה שזהו אחד מהדינים שבהם הקלו בנדה טפי מבשאר עריות, שבהן אסור להסתכל אף במקומות הגלויים, והטעם שהקלו בנדה הוא משום שהיא מותרת לו לאחר זמן ולכן אינו בא לידי מכשול.

שמיעת קול זמר של אשתו נדה

עיין פת"ש [ס"ק י] שהסתפק אם יש לאסור לשמוע קול זמר של אשתו נדה דומיא דשאר עריות, ונטה לאיסור, וסיים בצ"ע.

והקיצור שו"ע [סי' קנג ס"י] אסר זאת, וכ"כ בשו"ת אג"מ [ח"ב סי' עה]. וכתב בשו"ת שבט הלוי [ח"ה סי' קצז אות ד] דיש לאסור גם בזמירות שבת, ואפילו מזמרת עמו ביחד.

סעיף ח

מקור הדברים שתייחד בגדים לימי נדותה הוא בטור, וכתב הטעם כדי שיהיו זוכרים תמיד שהיא נדה.

והתורת השלמים תמה דבגמ' [סו"פ אע"פ] מבואר דהטעם שהיתה לובשת בימי נידותה בגדים מיוחדים הוא כדי שלא תתגנה על בעלה, ופירש"י שלא תתגנה בימי טהרתה שתלבש בגדים שלבשה בימי נדותה, והיאך כתב השו"ע הטעם כדי שיהיו זוכרים תמיד.(יפ)

סעיף ט

מקור הדברים הוא בגמ' שבת דף סד: שהובאה בב"י, ואמר ר"ע דאם לא תתקשט נמצאת מתגנה על בעלה.

ועיין בביאור הגר"א [ס"ק יג] שציין לאבות דר"נ [פ"ב] דאיתא התם כל המנבלת עצמה בימי נדתה רוח חכמים נוחה הימנה, וכתב הגר"א שמשמע שזה אף לר"ע.

ביאורים והערות

3. **תוספת עיון**

לגבי מקומות שאשה רגילה לכסות כשהיא מחוץ לביתה, ואינה רגילה לכסות בתוך ביתה כשהיא עם בעלה, כתב בשו"ת אגרות משה [ח"ב סי' עה] דמקומות אלו אינם בכלל איסור ההסתכלות בימי נדותה כיון שהוא רגיל בהם. וכן הביא בספר מראה כהן [עמ' פד הערה צה] בשם הגרשז"א זצ"ל לגבי אשה שאינה לובשת גרביים בביתה, ובשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל כתב לאסור בזה, דכל מקום המכוסה כשהיא מחוץ לבית הוי בכלל מקומות המכוסים.

ליקוט תשובות האחרונים

(יפ) **יחוד בגדים לימי נידותה בזמנינו**

כתב בשיעורי שבט הלוי שבספרי הלכות נדה לא העתיקו דין זה, אמנם למעשה כתב דצריך קצת שינוי אך א"צ שיהיו בגדים פחותים, וגם סגי בבגד אחד כגון חולצה. ובספר חוט שני כתב, דנראה דהא דלא נהגינן האידנא כן, הוא משום טענת התורת השלמים הנ"ל, שאין דין זה מחמת גדר אלא ענין אחר.

קנין הלכה

מראי מקומות

פתיחה לסעיפים י – יג

איתא בגמ' כתובות [דף סא.] אמר רב יצחק בר חנניא אמר ר"ה כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס, והצעת המיטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו. ופירש"י [ד"ה חוץ] שדברים אלו הם דברים של קירוב וחיבה ומביאין לידי הרגל דבר.

גם לגבי דיני קירבה לעריות כתב הרמב"ם [פכ"א איסורי ביאה ה"ה, והעתיקו בשו"ע אה"ע סי' כא ס"ה] דאין משתמשים באשה בין קטנה בין גדולה וכו', באיזה שימוש אמרו במזיגת הכוס וכו'. ומבואר מזה שמעשים אלו המביאים לקירוב וחיבה חמורים טפי משאר הרחקות [שאינן נוהגות בשאר עריות].

ולכן לקמן [סעיף טו] התיר השו"ע את רוב ההרחקות במקרה שהוא חולה, אך הוסיף שתזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו ומהצעת המטה.

סעיף י

עיין בש"ך [ס"ק יג] שהעתיק את דברי הב"ח, והעולה מהדברים הוא דעיקר האיסור של מזיגת הכוס הוא כאשר מוזגת מים בכוס של יין העומדת לפניו, דזהו מעשה של חיבה, וכן כתב הרשב"א, אך למעשה נוקטים הב"ח והש"ך גם בשאר משקין. וכן נוקטים הם להחמיר בהבאת קערת אוכל המיוחדת לבעל אל השולחן ולהניח לפניו, [וכמבואר בדרשות מהר"ש אושטרייך] ודנו זאת כמזיגת הכוס. [אף שהספר יראים שהובא בהגמי"י לא אסר אלא כשעושה תרוייהו מוזגת לו את הכוס ומושיטה לפניו, ואין זה שייך בקערות].

אמנם הש"ך דן איסור זה כחומרא, ולכן לענין חולה כתב [להלן ס"ק יח] דאין להחמיר בהבאת קערות ומשקין רק במזיגה והבאה. ואף שהט"ז [ס"ק ג] כתב להקל בהבאת מאכלים לפניו [גם כשאינו חולה], מ"מ כתב החכמת אדם להחמיר כהש"ך, וכן המנהג.[יג] ונתבאר בגמ' שאם עושה שינוי במזיגה ה"ז מותר, כגון שמוזגת בשמאל או מניחה ע"ג השרפרף.[יג]

סעיף יא

איסור הצעת המיטה נתפרש בגמ' כתובות דף סא., ועי"ש שביארו דהיינו דוקא בפניו, דשלא בפניו אינו עלול להביא לידי הרגל דבר.

והתירו הצעת הכרים והכסתות שהוא דרך טירחא ולא דרך חיבה.

כתב הב"ח דבהצעת המיטה לא מצינו שיועיל שינוי כדי להתיר.[יד]

ליקוט תשובות האחרונים

(יג) כשאינו רואה את המזיגה או שהמשקה צריך עוד תיקון

כתב בשיעורי שבט הלוי שבדיעבד אם מזגה לו את הכוס מותר לו לשתות ואין המאכל והמשקה נאסרים.

כתב בספר חוט שני דאם הבעל נמצא במקום שמוזגת אך אינו רואה את המזיגה, ה"ז נחשב שלא בפניו ושרי.

עוד כתב בספר חוט שני שאם מגישה לפניו משקה שעדיין אינו מתוקן, כגון שצריך להוסיף סוכר וכיוצ"ב ה"ז מותר, שאין זה דרך חיבה.

(יג) הגשה בריחוק מקום או ביד שמאל

כתב בספר חוט שני דאם מניחה בריחוק ממנו קצת ה"ז מותר.

כתב בספר מראה כהן שאם מביאה קערות לשולחן בשתי ידיה אין כאן שינוי אף אם תתן לפניו את הקערה שביד שמאל. [ואם תניח את הקערה שביד שמאל על השולחן עבורה או עבור אחד מהמסובים, ואח"כ תעביר את הקערה שבימינה ליד שמאלה ותתן לפניו, הרי זה שינוי].

(יד) הצעת המיטה ושמיכות בימינו

כתב בשיעורי שבט הלוי דבדיעבד אם עברה והציעה המיטה בפניו אין איסור ליהנות מזה, דהאיסור הוא רק בשעת המעשה שמציעה את המיטה.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף יב

גם איסור הרחצת פניו ידיו ורגליו נתפרש בגמ' [כתובות דף סא.].

וכתבו הראשונים דפשוט דאין הכוונה דהיא רוחצתו ממש, שהרי כל נגיעה בבשרו אסורה אף שלא בדרך חיבה, אמנם נחלקו בביאור הדין:

א. הרשב"א והסה"ת [מובאים בב"י] מפרשים דהיא יוצקת עליו את המים, וכן מפורש בהלכות הרמב"ן [פ"ח ה"ז], וכן פסק הט"ז [ס"ק ח].

ב. והב"י רמז לדברי רבינו יונה באגרת התשובה שאסר אף ליתן לפני בעלה קיתון של מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אף שאינה יוצקת המים עליו, משום שעצם הנתינה היא דרך חיבה. ונוהגין להחמיר כהש"ך.[4]

כתב הב"ח שבאיסור זה של הרחצת פניו ידיו ורגליו לא מהני שינוי להתירו.(טו)

סעיף יג

המקור לאיסור שהבעל ימזוג כוס לאשתו הוא ברשב"א בתורת הבית.

והמקור לאיסור שיגור כוס לאשתו הוא בב"י בשם הראב"ד [בעלי הנפש] מדברי השאילתות [פרשת אחרי], דהמשגר כוס לאשה נותן דעתו עליה ועלול יצרו לגבור עליו, [כדאיתא בפ"א דמסכת כלה המשגר כוס של ברכה לאשה שלא מדעת בעלה חייב מיתה מפני שדעתו רבה עליה].

גדר איסור השיגור הוא, שבזה שהוא משגר לה כוס המיוחדת לה הרי זו התייחסות מיוחדת אליה, וזה עלול לגרום להרגל דבר. ומש"כ בשו"ע דאם אחרים שותים והיא שותה אחריהם מותר, ומשמע הא אם היא שותה ראשונה אסור, מקורו בראב"ד [בעלי הנפש]. וביאורו דכאשר הוא שולח כוס לה ולשאר בני הבית, אם היא שותה ראשונה ה"ז נידון כשיגור מיוחד אליה ושאר בני

ביאורים והערות

4. **תוספת עיון**

עיין דרישה [ס"ק ד] שהקשה על השיטות המפרשות דהאיסור הוא ליצוק על ידיו, דלפי מש"כ הרמ"א [סעיף ב] דאפילו לזרוק חפץ מידו לידה אסור כ"ש שאסורה ליצוק מים על ידיו. וכתב הסד"ט [ס"ק יט] דלפי מש"כ הט"ז [ס"ק ח] יש ליישב, כיון שהיא אינה נוגעת במים רק בכלי, אין זה דומה לזריקת חפץ שאוחזו בידיו ממש.

ליקוט תשובות האחרונים

עוד כתב שם, דיש להסתפק ששמיכות של ימינו אין להתיר משום שאינן כבידות כ"כ, וי"ל דאינו דרך טורח.

כתב בספר חוט שני, דסידור המיטה לאחר השינה כדי שיהא החדר מסודר אינו בכלל איסור זה דהצעת המיטה, אמנם אם סידור זה הוא הכנת המיטה לשינת הלילה, ה"ז אסור אף אם עושין אותו בבוקר.

(טו) **הנחת מים לפניו**

כתב בספר חוט שני דכיון שהאיסור הוא ליתן לפניו מים, לכן אם מניחה את המים בריחוק קצת ה"ז מותר.

עוד כתב דאם מביאה את המים לצורך שניהם ה"ז מותר.

כתב בשיעורי שבט הלוי דדוקא כאשר מביאה לו מים לצורך רחיצה יש בזה דרך חיבה, אבל מים המובאים לנטילת ידיו למצוה אין בהם איסור. והנה בספר בדי השולחן הביא מהגהת עטרת זקנים [שו"ע או"ח סי' קנט סעיף יא] שכתב בשם המהרש"ל דאסורה אשתו נדה ליטול ידיו. ואולי י"ל דהתם איירי שיוצקת ממש על ידיו, וזה יש לאסור אף בנטילת מצוה, משא"כ לענין הבאת המים. ובספר חוט שני אסר גם בנטילת מצוה.

קנין הלכה

מראי מקומות

הבית טפלים לה, משא"כ אם הם שותים ראשונים דאז מתייחם השיגור לכולם כאחד, לכן אין זה כשיגור אליה.

לאחר שעשה קידוש יניח הכוס לפניו והיא תטלנו ותשתה, אבל אם הוא יושיט את הכוס לכיוון שלה, אפילו אינו מגיע אליה ה"ז בכלל שיגור ואסור.(טז)

סעיף יד

הפוסקים האחרונים החמירו שלא להתיר שום הרחקה קודם שטבלה, אף שכבר שלמו ימי ספירתה.

סעיף טו

מקור דברי השו"ע הוא בשו"ת הרא"ש כלל כט סי' ג, והובא בטור.
ועיין בב"י שהקשה אילו מלאכות התיר הרא"ש, והרי מלאכות שאינן של חיבה מותרים בנדה, וכמו שאמרו כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ מהצעת המיטה וכו'. ותירץ דכוונת הרא"ש הוא שרשאית להושיט לו חפצים, א"נ שאר שימושים שהם בנגיעה ע"י דבר אחר.

מלשון השו"ע שכתב "ובלבד שתזהר ביותר שתוכל, והצעת המיטה וכו'", משמע שאם אי אפשר בלי זה מותרת גם לעשות את מעשי החיבה האלו. לשון זו מועתקת מלשון הרא"ש, וכבר דייק זאת הב"י. [ועיי"ש שבב"י הרגיש שהטור השמיט תיבת "שתוכל", ולכאורה כוונתו של הטור שאין להתיר כלל הצעת המיטה, אך השו"ע נקט לדינא כהרא"ש].

עיין ש"ך [ס"ק יח] שציטט את לשון הב"ח שכתב "אבל מזיגת הכוס אשכחן היתירי טובי". ולכאורה כוונת הב"ח דמה שהשמיטו הרא"ש והטושו"ע את המלאכה של מזיגת הכוס ולא הזהירו עליה, משום שבקל אפשר לעשות בהיתר כגון ע"י שינוי. [אמנם בב"י נקט, דלפי הרא"ש מזיגת הכוס שריא לצורך חולה ורק על הצעת המיטה והרחצת פיו"ר הזהיר הרא"ש, וכן נקט החכמ"א לדינא. אמנם מהב"ח והש"ך לכאורה לא משמע כן, אלא משמע דמזיגה ממש נאסרה, ורק בדברים שאסרו משום מזיגה בתורת חומרא בזה היקל הש"ך].

<u>להלכה</u>: כתב הש"ך דאף שלעיל [ס"ק יג] החמיר גם בהושטת אוכלין וכן בכל משקה ולאו דווקא ביין, בחולה יש להקל שלא לחוש אלא לעיקר הביאור במזיגת הכוס. וכתב בשיעורי שבט הלוי דאין לאסור הושטת אוכלין ומשקין אלא מזיגת יין בלבד.
והנה לקמן [סעיף טז] יובאו דברי תרומת הדשן [סי' רנב] שכתב דההיתר הנזכר בסעיף טו הוא רק כשהאיש חולה, דכיון דתשש כוחו אין כ"כ חשש שירגילנה לעבירה, משא"כ אם היא חולה. וכן פסק השו"ע [שם], וגם הרמ"א חשש לשיטה זו אא"כ צריכה הרבה לכך.
ולפי"ז יוצא שאם הבעל זקוק באופן קבוע לעזרה אף בזמן שלא תשש כוחו, והוא בא עליה במצב זה בימי טהרתה כגון במשותק

❧ ליקוט תשובות האחרונים ❧

(טז) <u>מזיגת כוס של קידוש</u>

אם מוזג מכוס של קידוש לכוסיות אחרות, אזי אם יש כמה ב"ב ומוזג כמה כוסיות והיא נוטלת אחת מהן אין בזה איסור [שיעורי שבט הלוי], אבל אם רק שניהם בבית והוא מוזג כוסית אחת יש לאסור זאת [חוט שני]. והעצה בזה שהיא תמזוג מכוס הקידוש לכוסית ותשתה.

קנין הלכה

מראי מקומות

ר"ל, חזר דינו של האיש להיות כדין האשה [הנזכר בסעיף טז], שהרי יש לחוש שירגילנה לעבירה שהרי לא תשש כוחו, ואין להתיר לה להקימו ולהשכיבו אם אפשר לשכור אחר. [ולהשו"ע אף כשאי אפשר לשכור אחר אסורה ליגע בו ולסעדו]. אמנם אם לא תיגע בבשרו ממש אלא ע"י כפפות יש להקל, וכ"כ בשיעורי שבט הלוי.

סעיף טז

מקור הדין של השו"ע הוא תרומת הדשן [סי' רנב, הובא בב"י]. עיי"ש שנשאל באשה נדה שהיא חולה אם מותר לבעלה לשמשה להקימה ולהשכיבה, וכתב דאסור, וטעמו מחשש שמא יבוא ליתן דעתו עליה ולפייסה ולבוא עליה. ולמד זאת בק"ו מהא דאסר הרשב"א [בתשובות המיוחסות לרמב"ן סי' קכז, מובא בשו"ע לקמן סעיף יז] למשש את הדופק לאשתו נדה, וכתב דלהשכיבה ולהקימה חמיר טפי ממישוש הדופק שאינו דרך חיבה כלל.

והקשה התה"ד מתשובת הרא"ש [המובאת בשו"ע סעיף טו] שהתיר לאשה לעשות מלאכות עבור בעלה החולה. וכתב דאף אם נפרש דהרא"ש התיר לה גם להקימו ולהשכיבו, י"ל דזה דוקא כשהוא החולה דתשש כוחו ואין לחוש שיתגבר יצרו עליו, משא"כ כשהיא חולה והוא בא לשמשה יש לחוש שיפתה אותה לעבירה.

וזהו מקור השו"ע שחילק בין אשה חולה דאסור לבעלה לסעדה, לבין איש חולה שמותר לה לסעדו [סעיף טו].

והרמ"א הביא [דרכי משה ס"ק ו] מהגהות שערי דורא ומהגהה על המרדכי דיש שהתירו גם לאיש לשמש אשתו נדה [ועיי"ש שהתירו אף נגיעה כשצריך לזה], ולכן פסק הרמ"א דאם צריכה הרבה לכך יש להתיר גם כשהיא חולה.

והביאו האחרונים את דברי הרדב"ז [ח"ד סי' אלף עו] שכתב דפשוט שלא אסר התה"ד במקום שיש חשש סכנה, דבזה לא נאמר דין יהרג ואל יעבור, דאין זה בגדר אביזרייהו דג"ע. אלא כתב הרדב"ז דההחילוק הוא דכשהיא חולה צריך לשכור אחרים כדי לשמשה, משא"כ כשהוא חולה ותש כוחו א"צ לשכור אחרים כדי לשמשו, ולכן אם אין אפשרות להיעזר באדם אחר בחינם מותרת היא לשמשו.(יז)

מלשון השו"ע משמע שרק נגיעה נאסרה בסעיף זה אבל מותר להושיט לה חפצים, וכן מבואר בתה"ד.

ברעת הרמ"א שכתב שאם צריכה הרבה לכך אפשר להקל גם כשהיא חולה, כתב החכמ"א דהיינו אף אם מדובר בחולה שאין בה סכנה, וכ"כ הרדב"ז שם. [ועיין לקמן סעיף יז שהרמ"א לא התיר מישוש הדופק אלא כשיש סכנה].

עיקר הטעם שהקלו בהרחקות האלו במקום חולי [כגון להשו"ע כשהוא חולה, ולהרמ"א אף כשהיא חולה, אם צריכה הרבה לכך], נתבאר בשו"ת התשב"ץ [ח"ג סי' נח] שהוא משום שלצורך חולה מותר לעשות איסורים דרבנן אף אם הוא חולה שאין בו סכנה, וכך מבואר ברמ"א [יו"ד סי' קנה ס"ג] וכך כתב הרדב"ז [שם]. ובשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן [מובא להלן סעיף יז] כתב דאין להתיר איסורים דרבנן לחולה שאין בו סכנה, אמנם להלכה לא נקטו הפוסקים כן.

❧ ליקוט תשובות האחרונים ❧

(יז) <u>הוצאת ממון כדי למצוא עזרה</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי שלענין מש"כ הרדב"ז דכאשר היא חולה צריך לשכור אשה בממון שתסעד אותה, יש לעיין מה שיעור הממון שצריך להוציא ע"ז, דלא מסתבר שצריך להוציא ע"ז כל ממונו.

<u>הגבהת מיטה חשמלית</u>

עוד כתב בשיעורי שבט הלוי שאם צריך להגביה את המיטה, אם הדבר נעשה ע"י חשמל ה"ז מותר, ואם נעשה ביד יש להקל במקום הצורך.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף יז

מקור הדין של השו"ע הוא בב"י, עיי"ש שכתב דנראה שלדעת הרמב"ם הסובר דקורבא לעריות נאסרה מן התורה אין היתר למשש את הדופק לאשתו נדה אף במקום פיקוח נפש, וסיים הב"י דצ"ע. והרמ"א כתב לפסוק כתשובת הרמב"ן, שמשמע ממנו להתיר למשש לה את הדופק במקום סכנה אם אין רופא אחר.

ועיין ש"ך [ס"ק כ] שהאריך לומר דלא כהב"י, אלא דגם להרמב"ם לא נאסר מן התורה אלא חיבוק ונישוק דרך תאוה, ולא נגיעה בעלמא שלא בדרך חיבה, ולכן נקט הש"ך שגם להרמב"ם מותר במקום סכנה למשש לה את הדופק.

ועיין ב"ש [אה"ע סי' כ ס"ק א] שכתב דבחינם השיג הש"ך על הב"י, שהרי בתשובות הרמב"ן עצמו הביא בתחילה דיעה שקורבא לעריות אסורה מן התורה, וכתב זאת גם על מישוש הדופק. [אמנם אף שכן מבואר בתשובת הרמב"ן לפי דיעה זו, אך ברמב"ן עצמו משמע להדיא כהש"ך דלא נאסר מן התורה אלא בחיבוק ונישוק דרך תאוה, וכ"כ בספר עצי ארזים שם].

והנה בדברי הרמ"א והש"ך מבואר שאף שנקטו שמישוש הדופק אין בו איסור תורה של לא תקרבו לגלות ערוה, ואינו בגדר אביזרייהו דעריות לומר בו יהרג ואל יעבור אלא מותר במקום פיקוח נפש, מ"מ לא התירו אלא במקום סכנה ולא בחולה שאין בו סכנה. ובשיעורי שבט הלוי הביא דכמה מגדולי האחרונים [רדב"ז שם, כפתור ופרח] התירו מישוש הדופק אף בחולה שאין בו סכנה [כאשר אי אפשר ברופא אחר], והובאו דבריהם בלחם ושמלה, וכן כתב בשו"ת זרע אמת.[5]

ולכאורה דברי הרמ"א שלא התיר מישוש הדופק בחולי שאין בו סכנה צ"ע, מהא דהתיר [סעיף טז] להקימה ולהשכיבה אם צריכה לזה הרבה אף כשצריך לנגוע בה לשם זה, ולמה יהא מישוש הדופק חמור טפי. [ובספר בדי השולחן הביא מתשובת בית שערים שכתב דהרמ"א סובר דיש להחמיר טפי במישוש הדופק מאשר בסעיף טז, דהתם בעבידתיה טריד טפי שטורח להקימה ולהשכיבה ולכן אין כ"כ חשש שיבוא להרגל דבר, משא"כ במישוש הדופק שהוא פעולה קלה טפי].[6]

ועיין פת"ש [ס"ק יז] שהביא ספר מקור חיים שנתן עצה להתיר למשש את הדופק אף להשו"ע, והוא אם יעשה זאת בהפסקת בגד [או בכפפות], ולכאורה באופן זה שרי אף כשהיא חולה שאין בה סכנה.

בשהאיש או האשה חולה

א] אם האיש חולה ותשש כוחו - מותר לה להקימו ולהשכיבו אף ע"י נגיעה בבשרו [אם אין אדם אחר שיכול לעשות זאת, וא"צ לשוכרו בממון], ועדיף לעשות זאת בהפסק בגד, וכל שכן שמותר להושיט לו חפצים וכיוצ"ב. ויש להיזהר ביותר מהצעת המיטה בפניו ומהרחצת פניו ידיו ורגליו, [אמנם כשאין אפשרות אחרת גם זה מותר]. ולענין מזיגת הכוס אין להחמיר אלא בכוס

ביאורים והערות

5. והנה בתרומת הדשן [סי' רנד] מבואר דמישוש הדופק קיל טפי מנגיעה ע"מ להקימה ולהשכיבה, וכיון שהרמ"א [ס' טז] התיר לנגוע בה ע"מ להקימה כשצריכה לכך הרבה אף בחולה שאין בו סכנה, כ"ש שיש להתיר מישוש הדופק. וראה להלן ביישוב דברי הרמ"א.

6. גם בדעת השו"ע יש להקשות דאם סובר שיש איסור תורה במישוש הדופק אף שאינו נעשה בדרך חיבה, איך התיר [סעיף טו] לשמשו ולהקימו כשהוא חולה אף כשנוגעת בו, דאטו משום דתשש כוחו יש להקל באיסור תורה. ואולי ס"ל דאכן אם תשש כוחו ואין חשש הרגל דבר אין הנגיעה נחשבת אביזרייהו דעריות ואין בה איסור תורה, משא"כ כשלא תשש כוחו או כשהיא חולה וצ"ע.

ין ובמזיגה של מים לתוכו, וגם בזה אפשר להתיר בקל ע"י שתעשה שינוי ביד שמאל וכיוצ"ב. ומשמע שבאופן זה מותר לה גם למשש לו הדופק [ועדיף ע"י הפסק בגד].

ב] אם האשה חולה - מותר להושיט לה חפצים או ליטול ממנה. ולענין לנגוע בה ע"מ להקימה ולהשכיבה, להשו"ע אסור, ולהרמ"א צריך לשכור אדם אחר שיעשה זאת, ואם א"א וצריכה הרבה לכך יש להתיר. ויזהר ביותר מהצעת המיטה בפניה ומהרחצת הפנים והידים והרגלים. ולענין מישוש הדופק, להשו"ע אסור אף בחולי שיש בו סכנה ולהרמ"א וש"ך מותר אם יש סכנה בחולי, ויש מגדולי האחרונים שהתירו אף בחולי שאין בו סכנה, ועדיף לעשות ע"י הפסק בגד או כפפה.

ובמקרה שאינו חולי רק מיחוש בעלמא אין להקל כלל.

סימן קצו

סעיף א

משנה דף סח. נדה שבדקה עצמה וכו' עד המשנה הבאה בדף סח:. תום' דף סח: ד"ה אמרו. גמ' דף נג: בעי מיניה ר' זירא וכו' עד המשנה.

<u>האם בדיקת הפסק טהרה היא מן התורה</u>

בתום' הרא"ש [הנדפס בגליון הגמרא דף סט. ד"ה ואי ס"ד] כתב בתחילה, שבדיקת הפסק טהרה אינה נחוצה מן הדין אלא היא מדרבנן והיא חומרא בעלמא. [ואח"כ הוסיף דאפילו את"ל שמן התורה בעיא הפסק, מ"מ יש לחוש שמא אכן פסקה וכו', ולכן למ"ד טבילה בזמנה מצוה צריכה לטבול בזמן, שמא פסקה ולאו אדעתא]. אמנם ברמב"ם [פ"ו איסורי ביאה הלכה כ - כב] מבואר שאם לא הפסיקה בטהרה ואחרי כמה ימים בדקה ומצאה טהורה, הרי היא ספק זבה ומביאה קרבן ואינו נאכל. ומבואר דבלי הפסק טהרה יש ספק גמור שמא המשיכה לראות אחר ז' ימי נדה וראתה ג' ימים בתוך ימי זיבתה, אף שלא מצאה שום ריעותא שהרי לבסוף בדקה ומצאה טהורה.

ולכאורה הדברים צ"ע, דהא בעלמא נקטינן [דף לח:] דכל יא יום [ימי זיבה] היא בחזקת טהרה. וכתב הראב"ד [ספר בעלי הנפש] דבשבעת ימי נדה דמיה מתמרקין, וביא יום שבין נדה לנדה היא מסולקת, ואיך אמרינן דיש ספק גמור שמא המשיכה לראות בתוך ימי זיבה.

וכתב בספר חוט שני דכל זמן שלא עשתה בדיקת הפסק טהרה אכן יש ספק שמא לא נסתם מעיינה והמשיכה לראות בתוך ימי זיבה, ורק כשבידרה שנסתם מעיינה [ע"י בדיקה], מאז נקטינן שהיא כמסולקת באותן יא יום שבין נדה לנדה.[7]

ביאורים והערות

7. <u>תוספת עיון</u>

הסדרי טהרה [ס"ק כג ד"ה עוד ראיתי] הביא את דברי שו"ת זכרון יוסף שכתב דמן התורה יש לילך אחר רוב נשים שדמן פוסק אחר ה' או ו' ימים, ואף אם לא תפסוק בטהרה יש לנו בירור מן התורה שפסק הדם, אמנם מדרבנן הצריכו שתבדוק עצמה. ועיי"ש שהסד"ט דן בדבריו ודחה ראייתו, וגם כתב דאפשר דטבע בנ"א עשוי להשתנות ואין זיבת דם נדתה בכל הוסתות בשוה, ודרכו להשתנות בין רב למעט לפי בריאות הגוף וחולשיו.

וע"ע בחזו"א [סי' צב ס"ק כב] שנקט דבאשה רגילה שיש לה וסת וראתה כרגילותה בשעת וסתה, אכן מן התורה אמרינן דמן הסתם פסק דמה אף כשלא עשתה הפסק טהרה, ואשה זו צריכה הפס"ט רק מדרבנן. אך אשה שאין לה וסת, א"נ אשה שיש לה וסת שראתה שלא בשעת וסתה, א"נ אם ידוע ששינתה מרגילותה ובפעם זו זב דמה יותר מהרגילות, בזה צריכה מן התורה הפסק טהרה. עוד הוסיף החזו"א דכל זה בנדה, אבל האידנא שמחמת חומרא דר"ז מתייחסים לכל הנשים כספק זבות, בזה בעינן מעיקר הדין הפסק טהרה.

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>בדיקת הפסק טהרה בסמוך לרחיצה או לבדיקה שמצאה בה דם</u>

יסוד דין בדיקת הפסק טהרה הוא לברר שנסתם מעיינה, ומעתה אין היא בחזקת רואה אלא בחזקת שאינה רואה. והאחרונים דנו איך מועילה בדיקה לברר שנסתם מעיינה, והרי בדרך כלל אין אשה שופעת דם כל הזמן, וא"כ יתכן שתעשה בדיקה ותהא נקייה אף שעדיין לא נסתם מעיינה.

ועיין בחזו"א [סי' פא ד"ה נראה] שכתב וז"ל "ואין הבדיקה עד על המעיין שנסתם אלא בשהתה זמן מרובה ולא הרגישה ולא ראתה ואח"כ בדקה בחורים וסדקין ולא מצאה, שכל זמן שמעיינה פתוח לא יתכן שלא תמצא בעד דם" עכ"ל. וכן כתב בשו"ת מהרי"ל דיסקין [ח"א סוס"י ח] ובשו"ת אגרות משה [יו"ד ח"ב סי' עא].

ולענין שיעור הזמן שתפסיק בין הרחיצה לבין עשיית ההפסק אין בדבר קצבה ברורה, ובשו"ת מהריל"ד [שם] כתב שתפסיק כמה דקות, ובשו"ת אג"מ כתב שתמתין רבע שעה, וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לענין לכתחילה.

ולענין דיעבד הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שבפחות מחמש דקות הרי זה ספק אף לענין דיעבד [כן הובא בספר מראה כהן עמ' מד]. ובספר משמרת הטהרה [פ"י סכ"א] כתב בשמו דאם הזמן סמוך לשקיעה יכולה לבדוק בסמוך לרחיצה אם אח"כ מניחה מוך דחוק למשך זמן שבזה מתברר שפסק מעיינה, וכן כתב בספר לבושי עוז [סעיף ג ה"ח].

והגרש"ז אויערבאך זצ"ל הורה דלענין דיעבד בעינן שתפסיק שלש דקות [וראה להלן בסמוך בשם ספר לבושי עוז], וכן כתב בספר חוט שני [עמ' רלח]. ודעת הגר"ש ואזנר זצ"ל שכל דין זה אינו אלא לכתחילה, אבל לענין דיעבד אם הזמן סמוך לשקיעת החמה ואם תמתין לא תוכל לעשות הפסק טהרה ביום זה ,יכולה לעשות הפסק ועולה לה בדיעבד. [ובספר לבושי עוז (סעיף ג) הביא בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבדיעבד אם לא המתינה כלל עלתה לה בדיקה].

ומה שכתב השו"ע דשבעת ימי הנקיים מתחילים ממחרת יום שפסקה בו מבואר בגמרא [דף לג.], והטעם דלא אמרינן בזה מקצת היום ככולו, מבואר בתום' [ראש השנה דף י. ד"ה שנים] דכיון שהתורה הקפידה על ימים נקיים לא יתכן למנות את יום ההפסק כאחד מהימים, כיון שראתה בו ואין זה יום טהור.

ומה שכתב השו"ע אם תראה ב' ימים או ג', הכוונה לאפוקי אם ראתה יום אחד בלבד ובאה לעשות הפסק טהרה באותו יום, שיתבאר דינו להלן [סעיף ב].

ועיי"ש עוד גם בדין אשה העושה הפסק טהרה ביום שראתה בו דם, אף שאינו יום תחילת ראייתה.

<u>זמן הבדיקה</u>

לענין זמן הבדיקה ישנן בזה כמה דרגות של לכתחילה ובדיעבד, דלכתחילה ראוי להסמיך את הבדיקה לסוף היום. שורש הדין הוא משום שאמרו חז"ל [כלשון רש"י דף נג. ד"ה שלא] דיום שהיתה בו ראיית דם [אף אם התחילה הראייה בימים קודמים ונמשכה ליום זה] הרי היא כל היום בחזקת חוזרת ורואה עד גמר היום, ולכן לכתחילה ראוי להסמיך את בדיקת ההפסק ככל האפשר אל סוף היום.

ואלו הן הזמנים לכתחילה:

א. לכתחילה יש לעשות את בדיקת הפסק הטהרה בסמוך לבין השמשות, דהיינו בתוך חצי שעה לפני בה"ש. [כן יש ללמוד מלשון המשנה "נדה שבדקה עצמה וכו' ובין השמשות לא הפרישה", דמשמע שראוי לסמוך את ההפסק לבין

השמשות. וכן כתב הב"ח והובא בחכמ"א].

ב. ולכתחילה ראוי לחוש שלא להקדימו קודם זמן מנחה קטנה והיינו כשעתיים ומחצה זמניות קודם שקיעת החמה. עיין ביאור הגר"א [ס"ק ד] שכתב דהטעם של השו"ע להסמיך את ההפסק לבין השמשות הוא לחוש לכתחילה לשיטת ר' יהודה במשנה [דף סח.], ובדברי ר' יהודה מפורש דסגי אם תעשה את ההפסק מן המנחה ולמעלה. [וכן מבואר בב"י].

ג. אם אינה יכולה לבדוק מן המנחה ולמעלה יכולה לבדוק אף בשחרית, ואף אם בדקה ביום שני לראייתה גם בזה עלתה לה בדיקת ההפסק. [ולענין יום ראשון לראייתה עיין סעיף ב].

ויש ליזהר שלא לאחר את עשיית ההפסק לאחר שקיעת החמה, שאם איחרה ואפילו ברגע אחד הרי זה כאילו בדקה בלילה ואין היום הבא עולה לה לנקיים.(יח)

<u>מוך דחוק בזמן בין השמשות</u>

כתב הרשב"א דלעולם ילמד אדם בתוך ביתו, שמלבד בדיקת הפסק טהרה תתן קודם בין השמשות מוך דחוק באותו מקום, [באופן שאם תצא ממנה טיפת דם בודאי יתלכלך המוך], ויהא מונח שם בכל משך בין השמשות עד הלילה, שבדיקה זו מוציאתה מידי כל ספק.

הביאור בבדיקה זו של מוך דחוק הוא, דהא נתבאר לעיל שלכתחילה ראוי לסמוך את ההפסק כמה שיותר לסוף היום, וכיון שסוף היום אינו ידוע לנו, דבכל רגע של בין השמשות מספקינן שמא עכשיו נגמר היום ומתחיל הלילה, לכן עושין בדיקה ממושכת על כל זמן בין השמשות [וכלשון הגמ' "ידיה בין עיניה כל זמן בין השמשות"], ועי"ז ברור לנו שלא ראתה ברגע של סוף היום, וה"ז הפסק הטהרה המעולה ביותר.

אמנם לגבי נשים שהמוך הדחוק עלול לקלקלן, כתבו הפוסקים שאין צריכות לנהוג בהנהגה זו אלא אם היו מחוייבות מעיקר הדין, וכדלקמן [סעיף ב].[8]

ביאורים והערות

8. <u>תוספת עיון</u>

לגבי אשה שיש לה מכה המוציאה דם באו"מ, כתבו האחרונים שאינה יכולה להפסיק בטהרה אלא אם תעשה בדיקה ולא ימצא בה דם, דאף שלענין תלייה [כגון אם היתה מוצאת דם בימי טהרתה] יש לתלות במכתה, מ"מ לענין הפסק טהרה שבא להוציאה מחזקתה א"א להקל, כך כתב החוו"ד [ס"ק ג], והחת"ס [שו"ת סי' קעז]. והוסיף החת"ס דאף אם תפנה דעתה מכל מחשבה ותתן דעתה שאינה מרגישה פתיחת פי המקור אין זה מועיל לענין הפסק טהרה, כיון שאנו חוששים שמעיינה פתוח ותראה בלי פתיחת פי המקור. וכ"כ האבני מילואים [תשובה סי' כג] ובשו"ת בית אפרים. [והוסיף בשו"ת בית אפרים דאף כשמרגשת שהדם זה עתה מן המכה אין זה מועיל, דיש לחוש שמעורבת גם טיפת דם נדה].

אמנם אם לא ידוע לנו כלל שנטמאה, שהרי כל דם שרואה יש לתלותו במכה, ומטמאינן לה רק מחמת שהוא יום וסתה, בזה דעת הרבה מהאחרונים [דלא כהחוו"ד] שיכולה להקל ע"פ סברת הזכרון יוסף, דלאחר שעברו הימים שרגילה לראות בהן את דם וסתה יכולה לתלות שפסק מעיינה, וכ"כ החת"ס [שם] והאב"מ [שם]. והאב"מ הצריך שתתן דעתה שאינה מרגשת בדם

ליקוט תשובות האחרונים

(יח) <u>בדיקה שהתחילה לפני השקיעה והסתיימה אחרי</u>

אשה שהתחילה לעשות את בדיקת הפסק הטהרה קודם שקיעת החמה, והיינו שכבר הכניסה את אצבעה עם העד לאו"מ, ולא הספיקה לבדוק כל חורים וסדקים אלא אחר ששקעה החמה, כתב בספר חוט שני להקל בזה, דכיון שקודם שקיעת החמה כבר היה העד בגופה אם היתה רואה עכשיו היה העד מתלכלך בדם.

קנין הלכה

מראי מקומות

בענין הפסק טהרה אחר תפילה ערבית [ביום חול] או אחר קבלת שבת, המנהג למעשה להקל בדיעבד אף אם היא בעצמה התפללה, [והש"ך ס"ק ד הביא בזה ב' דיעות], ולכתחילה נזהרין לעשות הפסק טהרה לפני כן.

<u>סעיף ב</u>

גמ' דף סח: רבי יהודה אומר וכו' עד המשנה. תוס' ד"ה אמרו.

הראשונים נחלקו באשה שראתה ובאה לעשות הפסק טהרה ביום הראשון לראייתה, אם מהניא בה בדיקת שחרית [וכדברי רבי בברייתא שאמר "טעיתי שלא שאלתי"], או דמהני רק אם עשתה בדיקה בין השמשות, דהיינו שהניחה מוך דחוק באו"מ במשך כל זמן בין השמשות:

א. הרמב"ם החמיר, וכתב בסתמא דלא מהניא בדיקה ביום ראשון לראייתה הואיל והוחזק מעיין פתוח, וכן דעת הרמב"ן.

ב. הרשב"א נקט לעיקר דיש להקל אף ביום הראשון לראייתה [והביא דיש מחמירים].

<u>להלכה</u>: השו"ע פסק להחמיר בזה, והרמ"א היקל בדיעבד אם בדקה סמוך לבין השמשות, אמנם מהגר"א [ס"ק ח] משמע שהחמיר בזה, וכן החמירו בזה החוו"ד [ס"ק ב] והסד"ט [ס"ק ט]. [ועיין בלחם ושמלה (ס"ק ד) שצידד כהרמ"א].

טעם הדין נתבאר לעיל [סעיף א] דביום שנפתח מעיינה הרי היא בחזקת רואה לכל היום, ולכן בכל שעה חיישינן שתחזור ותראה. וכתב הש"ך [ס"ק ו] דאם ראתה כתם ולא ראייה גמורה, יכולה להקל לעשות הפסק טהרה באותו יום אף בשחרית.

בטעם הקולא מצינו שני ביאורים באחרונים:

א. הסד"ט [ס"ק י] כתב דכיון שכתמים דרבנן, מקילינן בהן לסמוך על שיטת הרשב"א והי"מ ברמב"ן שהקלו בבדיקות שחרית אף ביום תחילת ראייתה.

ב. מדברי הדגול מרבבה [לקמן סעיף י] נראה הטעם, משום דכתם בעלמא אינו נחשב כפתיחת המעיין.

<u>ראתה בלילה</u>

לענין דין זה של יום פתיחת המעיין, משמע בחזו"א [סי' צב ס"ק מד] שאף אם ראתה בלילה חשיב כל היום שאחריו כיום פתיחת המעיין וצריכה מוך דחוק מעיקר הדין, וכן כתב בשיעורי שבט הלוי. ובספר לבושי עוז כתב בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שבאופן זה אינה צריכה מוך דחוק מעיקר הדין.

ביאורים והערות

הזב מן המקור, ולפי"ז אם המכה במקור א"א להקל, אך בחת"ס משמע להקל בכל ענין. אמנם קולא זו [דכל מה דידעינן שנטמאה הויא מחמת וסתות דרבנן] אינה שייכת במקום שניכר הדבר לפי כמות הדם שהוא דם וסתה ולא דם מכתה, דמעתה ידעינן שנטמאה ובעינן בדיקה גמורה לברר שפסק מעיינה.

ובמקרה שעושה בדיקת הפסק טהרה ומוצאת בכל פעם דם בנקודה אחת, בספר נפש חיה צידד להקל, ובספר חוט שני כתב שלענין הפסק טהרה אין להקל גם בזה, דסו"ס אין לנו הוכחה שפסק מעיינה, ותעשה שאלת חכם. [ולענין בדיקות בז' נקיים נטה להקל בכה"ג שמוצאת בפינה אחת של העד, כיון שהיא בחזקת שפסק מעיינה].

קנין הלכה

מראי מקומות

אשה שראתה דם בשבעה נקיים

עיין ש"ך [ס"ק ו] שהביא קושיית המעדני מלך דאין זה שכיח שאשה תעשה הפסק טהרה ביום ראשון לראייתה, שהרי בלאו הכי צריכה להמתין ה' ימים עד שתוכל להתחיל לספור ז' נקיים וכדלקמן [סעיף יא]. ותירץ המע"מ דמשכחת לה נפק"מ היכי שראתה בתוך ז' נקיים, שבזה חשבינן לה כיום פתיחת המעיין כיון שכבר היה הפסק טהרה, ולכן באופן זה בעינן שתעשה מוך דחוק מעיקר הדין.[9] (יט)

אופן הנחת המוך דחוק

החוו"ד [סי' קצא ס"ק ח] הקשה דמאי מהני מוך דחוק לברר שפסק מעיינה, והרי אפשר שיצאה טיפת דם וזבה לחורים וסדקים, שהרי אין המוך ממלא חורים וסדקים כמבואר בגמ' [דף ג.] דמוך הנמצא באו"מ מתכווץ משום הזיעה שיש שם ויכול הדם לזוב לחוץ. ותירץ דמיירי שמלבד המוך שדוחקת באו"מ מניחה הרבה מוך חוץ לרחם באופן שמתכסה כל בית התורפה, ובאופן זה אכן הבדיקה מבררת שלא ראתה.

ובהגהת הברוך טעם על החוו"ד תמה דהא בגמ' [דף ג.] מפורש דכשיש מוך דחוק אין הדם יכול לצאת, ורק על מוך גרידא אמרו בגמ' דמתכווץ ולא על מוך דחוק. ופשוט דכשכתבו הראשונים לשון "מוך דחוק" התכוונו להך גמרא, שבאופן זה אכן הדבר מבורר שלא ראתה.

ובתשובות רעק"א [סי' ס] כתב דענין מעליותא דמוך דחוק הוא שהוא נתון עמוק מאוד לפנים ממקום שהשמש דש, ולכן לא יתכן שהדם יזוב לחורים וסדקים בלי לצבוע את המוך.(כ)

ביאורים והערות

9. **תוספת עיון**

אשה העושה הפסק טהרה ביום שראתה בו ואינו היום הראשון לראייתה

בתוס' [דף סח: ד"ה אמרו] מבואר דאם עושה הפסק טהרה ביום שראתה בו, צריכה לעשותו מן המנחה ולמעלה ולא בשחרית, כיון שראתה באותו היום, ועין בחוו"ד [סי' קצו ס"ק ב] ובסד"ט [ס"ק ד', וט'] ובחכמ"א [כלל קיז ס"ה] שהחמירו כתוס', אמנם בלחם ושמלה כתב שבשאר ראשונים מוכח איפכא, וכן המנהג להקל.

10. בגדים לבנים אלה צריכים להיות מכובסים, כן משמע בפוסקים בדיני תשעת הימים [רמ"א או"ח סי' תקנא ס"ג] שהתירו כיבוס ולבישת לבנים בשבוע שחל בו ט' באב, ולא התירו לבישת לבנים בט' באב עצמו, [רק ללבוש חלוק בדוק ויפה], ומבואר דבעינן לכתחילה לבישה של בגד מכובס.

ליקוט תשובות האחרונים

(יט) **ראתה ביום א' של ז' נקיים**

אם ראייה זו שראתה בז' נקיים היתה ביום הראשון לנקיים, הורו הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א דבכה"ג א"צ מוך דחוק מן הדין, דאמרינן דאיגלאי שלא פסק מעיינה ואין זו ראייה חדשה, [הובאו דבריהם בספר מראה כהן].

בספר אוצרות הטהרה [עמ' תתצז] הביא תשובת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל, דאם לא ראתה ממש בתוך ז' נקיים רק מצאה מעט דם על עד הבדיקה, גם בזה אינה צריכה מוך דחוק מעיקר הדין, דגם זה לא חשיב כיום פתיחת מעיינה. ובספר חוט שני כתב שאם מצאה דם ממש יש להחמיר אף אם מצאה רק בבדיקה.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ג

בסעיף זה מובאות שתי הלכות אשר מקורן בראשונים:

א. לבישת חלוק נקי ובדוק משעת הפסק הטהרה עד סוף שבעה הנקיים, והנחת סדינים בדוקים על המיטות בלילה [שו"ע].

ב. מנהג כשר שתרחץ עצמה קודם עשיית ההפסק [רמ"א].

<u>לבישת בגדים לבנים ונקיים</u>

בענין לבישת הלבנים מציין הגר"א [ס"ק י] את הגמ' [שבת דף יג:] בימי ליבוניך מהו אצלך. והנה בשו"ע לא נזכר ענין לבישת בגדים לבנים רק חלוק נקי ובדוק, [לשון הב"י בשם המרדכי בשם הרוקח "ותלבש חלוק לבן שאם תראה עוד יהא ניכר בחלוקה, ובלילה תשים סדינים לבנים במטתה או נקיים מכתמים עכ"ל", ומבואר דלא בעינן דוקא לבן], אך הרמ"א כתב שהמנהג ללבוש לבנים.[10](כח)

בעיקר הטעם ללבישת בגדים נקיים, כתבו הלבוש והסד"ט שהוא כדי לברר טהרתה בימים אלה של שבעה נקיים, והיינו שאם היתה לובשת בגד שאינו נקי והיתה מוצאת עליו כתם ומסתפקת שמא היה כתם זה מימי נדותה, היתה יכולה לתלות בו מן הדין כמבואר [סי' קצ] שאם מצאה כתם בחלוק שלבשתו בימי נדותה תולה בזה וטהורה, ולכן בזמן ז' נקיים בעינן חלוק נקי כדי שתהא טהרתה ברורה ולא על סמך תלייה בעלמא. [ולענין ג' ימים ראשונים לימי ספירתה אם תולה בימי נדותה נחלקו הפוסקים, ודעת התורת השלמים שאינה תולה. וכתב דלפי"ז הטעם ללבישת חלוק נקי בג' ימים ראשונים של ספירתה הוא כדי שלא תתקלקל בחינם, שאם תמצא כתם נטמאנה, ואפשר שכתם זה היה בה מימי נדותה].(כט)

ליקוט תשובות האחרונים

(כ) <u>מקום הנחת המוך</u>

פוסקי זמננו מורים לעשות בדיקת מוך דחוק ע"י הנחת עד בדיקה באו"מ, אף שאין ממלאים כל או"מ במוך מבפנים ומבחוץ וגם אין מכניסים אותו הרבה בעומק, וזה לכאורה דלא כהחוו"ד ודלא כרעק"א הנ"ל וצ"ע.

וכתב בשיעורי שבט הלוי דעל כרחנו המנהג שלנו [דעושין מוך דחוק באופן הנ"ל, אף כשצריך את המוך מדינא כגון בסופרת ז"נ וסתרה מניינה דעושה הפסק באותו יום שראתה] הוא משום דסומכין על הרמ"א, שבדיעבד מהניא בדיקה הסמוך לבין השמשות אף שלא היתה בכל משך ביה"ש.

<u>דיני יציאה בשבת במוך דחוק</u>

עיין בספר חוט שני [עמ' רלט] שכתב דמוך שנותנות נשים באו"מ לנדתן אסור לצאת בו בשבת אם לא נועד להציל גופה מצער, אלא רק להציל את הבגד מטינוף, או להצילה מחוסר נעימות ואיסטניסיות [שזה אינו בגדר צער הגוף להיותו בטל לגוף כעין תכשיט]. וה"ה בנותנת מוך דחוק לשם הפסק טהרה אין לצאת בו לדה"ר או לכרמלית.

[ולענין פד שמדביקה לבגד התחתון, כתב דמותר לצאת בו בשבת אף אם אין לה צער הגוף בדם זה, כיון שהוא בטל לבגד]. ועיין במ"ב הוצאת דירשו סי' שא הערה 40.

(כח) <u>לבישת לבנים לבני ספרד</u>

עיין בספר פתחי תשובות [עמ' שצא] שהביא כמה מגדולי ספרד שכתבו כהרמ"א ללבוש לבנים, שו"ת חיים שאל, בן איש חי, וכן הביא בשם הגרב"צ אבא שאול זצ"ל.

(כט) <u>כשאין בגד לבן</u>

אשה שאין לה בגד לבן רק בגד צבוע נקי ומכובס, כתב החכמ"א [כלל קיז ס"ח] דמותר ללבוש צבעונין, ובשו"ת רעק"א [מהדו"ת סי' לב] היקל לעשות זאת אף לכתחילה באשה שהיתה רואה הרבה כתמים ולא היתה יכולה להיטהר. [וכתב בשיעורי שבט הלוי (סי' קצ סעיף י) דאין להקל לעשות כן אלא במקום עיגונא, ורק בימים האמצעיים דז' נקיים ולא בראשון ובשביעי, והוסיף דצריך בזה שאלת חכם דאין זו אלא הוראת שעה].

<u>כשיש רק בגד עם כתם</u>

אשה שיש לה רק בגדים שיש על גביהם כתם מימי נדותה האם מותר בדיעבד לסמן את מקום הכתם וללבוש את הבגד, עיין בשיעורי שבט הלוי שהביא דיש אוסרין בזה שמא תראה כתם על מקום הכתם הקודם ולא יועיל הסימן שעשתה, ולמעשה היקל בזה רק בשעת הדחק.

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>בענין המנהג לרחוץ קודם ההפסק טהרה</u>

מקור המנהג מובא בב"י בשם הרוקח, והטעם כדי לברר טהרתה, שאם לא תרחץ ותראה כתם תתלה בימי נדותה, ואנו רוצים שתהא טהרתה מבוררת. ולהסוברים שבג' ימים ראשונים אין תולין בימי נידותה, טעם הרחיצה היא שלא תקלקל עצמה בחינם, שאם לא תרחץ עלולה למצוא דם ולטמא עצמה אף שהיה זה דם מימי נידותה.

כתב החכמ"א [כלל קיז ס"א] שמקום הרחיצה הוא בין ירכותיה ובכל מקום שרגיל דם מהמקור ליפול בו בימי נידותה, אמנם בדיעבד אם רחצה פניה של מטה די בזה.(כג)

כתבו הפוסקים [עיין רמ"א או"ח סי' תקנא סעיף טז] שמותרת לרחוץ מעט כדרכה בט' באב לצורך הפסק טהרה, ואפילו בחמין. ועיין במשנ"ב [סי' תריג ס"ק לא] דאף ביוה"כ מותרת לרחוץ מעט בין ירכותיה, והטעם משום שאין זו רחיצה של תענוג רק למצוה.

<u>סעיף ד</u>

משנה דף סח: הזב והזבה וכו' עד המשנה דף סט:

בגמ' פסקו להלכה כר' אליעזר שאם בדקה ביום א' וביום ז' הרי זו ספירה מעליא. והראשונים נחלקו אם הלכה כרב דאמר דסגי בתחילתן לחוד [בדיקת יום א'] או בסופן לחוד [יום ז'], או הלכה כר' חנינא דבעינן תחילתן וסופן:

א. דעת הרמב"ם, תוס', ראב"ד, רשב"א והרא"ש דהלכה כרב.

ב. דעת הסמ"ג, וספר התרומה, ומרדכי דמספק יש להחמיר כר' חנינא, ואם לא בדקה ראשון ושביעי לא עלו לה הימים לנקיים.

וכתב השו"ע דיש לחוש לשיטה זו של הסמ"ג וסה"ת.11

ביאורים והערות

11. <u>תוספת עיון</u>

לענין עצם חובת הבדיקות בז' נקיים אם היא מן התורה או מדרבנן, כתב בשו"ת רעק"א [סי' ס] שמדברי הרמב"ן משמע שהוא מהתורה, וכן משמע מהב"י שכתב להחמיר כהסמ"ג וסה"ת משום שהוא ספק כרת, וכן נקט החוו"ד [סי' קצו סק"ג]. ובשו"ת חת"ס כתב דמן התורה די בזה שנתנה דעתה שלא נפתח מעיינה ולא הרגישה בראיית דם, וכן כתב החזו"א. [אמנם כתב החזו"א דבדרבנן שטימאו חכמים ראייה שלא בהרגשה, אין מקום לסמוך על בדיקה באופן זה].

דעת החוו"ד [ס"ק ג] דאפילו ראתה דם בלי הרגשה סותרת בז' נקיים, ומשמע דסותרת כל המנין, והסד"ט [סי' קצד ס"ק ד] כתב דדם בלי הרגשה אינו סותר כל המנין אבל סותר יומו, [לשיטת הראב"ד והר"ן הסוברים דדם קושי שראתה אשה בזמן שקדם ללידה סותר יומו]. אמנם האבני מילואים [שו"ת סי' כג] וכן החזו"א [סי' צב ס"ק י] נוקטים דדם בלי הרגשה אינו סותר כלל מן התורה רק מדרבנן.

ליקוט תשובות האחרונים

<u>הצורך בזמננו בסדינים לבנים</u>

בזמנינו שהנשים לובשות בגד צמוד ומהודק לבשר באופן שלא יתכן שתראה דם ולא יתלכלך הבגד, כתבו בשיעורי שבט הלוי ובספר חוט שני דמ"מ לכתחילה תפרוס גם סדין לבן.

(כג) <u>מקום הרחיצה</u>

סתימת הפוסקים היא דאף לכתחילה אינה צריכה לרחוץ באותו מקום בפנים [במקום בו עושה את הבדיקה], וכן כתב בספר לבושי עור. ובספר חוט שני כתב לרחוץ באו"מ מבפנים וסביביו ובין ירכותיה.

קנין הלכה

מראי מקומות

בדעת הפוסקים כרב, נחלקו הראשונים מה הדין אם לא בדקה בראשון ולא בשביעי רק באחד הימים האמצעיים, דעת הראב"ד והרא"ש להקל, ודעת הרז"ה והרא"ה להחמיר.

ועיין פת"ש [ס"ק ז] שהביא משו"ת החת"ס [סי' קעח] דאין להקל לפסוק כרב אלא אם כבר טבלה ולנתה אצל בעלה, ובתנאי שבדקה בראשון או בשביעי. אבל אם בדקה רק באחד מהימים האמצעיים, צירף החת"ס לחומרא את שיטת הרז"ה והרא"ה שלא עלו לה הימים האלו, אף באופן הנ"ל שכבר לנתה אצל בעלה.

ובמקום עיגון, באשה שאינה יכולה להיטהר לבעלה בבדיקת ראשון ושביעי, היקל החכמת אדם [כלל קיז סעיף יב] אם בדקה פעם אחת בכל הז' נקיים, ואפילו באחד מהימים האמצעיים [והיינו דוקא אם עשתה הפסק טהרה קודם תחילת ימי ז' הנקיים].(כד)

<u>בדקה יום א, ג, וה</u>

עיין פת"ש [ס"ק ו] שהביא דבשו"ת נודע ביהודה היקל אם בדקה יום א, ג ח, דכיון שאין הפסק יותר מה' ימים בין בדיקה לבדיקה מחזקינן לכל הימים בטהרה.

ובשיעורי שבט הלוי הביא דהאחרונים חולקים בזה, וסוברים דקפדינן שתהא בדיקת יום ראשון ויום שביעי [תחילתן וסופן], ובציור הנ"ל אין בדיקת יום שביעי.

<u>אשה שהסיחה דעתה באמצע ז נקיים</u>

עיין פת"ש [ס"ק ג] שהביא משו"ת מעיל צדקה שכתב דאם אשה הסיחה דעתה מלספור ז' נקיים, [כגון שראתה כתם וסתרה ספירתה וטעתה שצריכה להמתין ה' ימים קודם שתתחיל שוב לספור, ואח"כ נודע לה שאינה צריכה להמתין], אין ימים אלו עולין לה לנקיים. וכתב המעיל צדקה שני טעמים לדין זה:

א. בעינן ימים ספורים, והיינו שתתן דעתה על כך שאינה רואה, ואשה זו לא ספרה ימים אלו ולא היתה דעתה עליהם.

ב. כיון שלא נתנה דעתה יש לנו לחוש שמא ראתה דם ולאו אדעתא.

ויש נפק"מ בין הטעמים, דלפי הטעם הראשון אין לנו חשש גמור שמא ראתה רק שאין כאן ספירה, וא"כ אינה צריכה שוב הפסק טהרה, ועוד דרק אותן ימים שהסיחה דעתה אינם עולים לה, אך שאר ימים שספרה קודם שהסיחה דעתה עולין לה, ואילו לפי הטעם השני צריכה הפסק טהרה וז' נקיים מחדש.

ועיין בסד"ט שכתב דאין מקום לדברי המעיל צדקה אלא למאי דמחמירין כשיטת הסמ"ג וסה"ת דבעינן תחילתן וסופן, אבל להפוסקים שנקטו כרב דסגי בתחילתן או בסופן הרי מבואר בגמ' [דף סט.] דסגי אם באה לפנינו ובודקת עתה והוי יום שביעי, אף שלא נתנה דעתה על ספירה בימים הקודמים.

ביאורים והערות

אשה שיש לה מכה באו"מ ועשתה הפסק טהרה ויצא נקי, כתב החוו"ד להקל שלא תצטרך לבדוק בז' נקיים כדי שלא נצטרך לתלות במכה, אלא די לה בבדיקה אחת נקייה בכל שבעת הימים, ובשו"ת חת"ס [סי' קעז] כתב דסגי בזה שנותנת דעתה שאינה מרגישה פתיחת פי המעיין. [אמנם לכאורה בנשים דידן שאינם מרגישות כלל בראיית הדם אין נתינת דעת מועילה].

ליקוט תשובות האחרונים

(כד) <u>טעתה ובדקה רק פעם אחת או בדקה פעם שנייה ביה"ש</u>

כתב בספר חוט שני דאם אשה טעתה ובדקה רק פעם אחת בז' נקיים והוא שעת הדחק תעשה שאלת חכם.

כתב בשיעורי שבט הלוי שאם בדקה ביום א', וביום ז' בדקה בין השמשות, יש להקל דהוי כעין ספק ספיקא, ספק שמא הלכה כהפוסקים דסגי בבדיקת יום א' לחוד, וספק אולי בין השמשות הוי יום ונמצא שבדקה ביום.

קנין הלכה

מראי מקומות

והאחרונים [לחם ושמלה, שו"ת בית שלמה, חזו"א סי' צב ס"ק יא] תמהו על דברי המעיל צדקה מהא דחרשת, שוטה, וקטנה דנבדקות ע"י נשים אחרות אף שהן עצמן אינן נותנות דעתן כלל ואפשר שהרגישו, ומחמת זה דחו הלחם ושמלה והבית שלמה את דברי המעיל צדקה, והחזו"א הניחו בצ"ע. אמנם הפת"ש והחכמת אדם הביאו דבריו להלכה.(כה)

[והחכמת אדם הצריך גם הפסק טהרה, וע"ז לכאורה צע"ג מדין חרשת ושוטה דהתם חזינן דלא חיישינן לדילמא ארגשה ולא אדעתא].

לדעת הרבה ראשונים [רמב"ן רשב"א ורא"ש] די בבדיקה פעם אחת ביום, אך דעת הסמ"ג וסה"ת דצריכה לבדוק ב' פעמים ביום, שחרית וערבית קודם בה"ש [אמנם בדיעבד אם בדקה פעם אחת ביום סגי].

<u>בדקה בלילה</u>

כתבו תוס' [דף סט. ד"ה שבעה] דספירת לילה אינה ספירה, ולכן לא מהניא בדיקה אלא אם תבדוק אחר שעלה עמוד השחר, ודלא כדעת רש"י [פסחים דף פא.] דספירת לילה מהני.

אמנם הלחם ושמלה היקל בדיעבד באשה ששכחה לבדוק ביום הראשון, שתסמוך על המוך הדחוק שהיה מונח באו"מ בתחילת הלילה כבדיקה, בצירוף הא דנתנה דעתה ביום הראשון ושמה לבה שאינה מרגשת. גם החזו"א [סי' צב ס"ק יב] העיר בזה שבפוסקים לא נתפרש דין זה לאיסור והניח בצ"ע. וע"פ זה כתב בספר חוט שני לצרף את המוך דחוק שהיה מונח באו"מ בתחילת ליל ראשון לשאר צירופים, ולהקל בשעת הדחק.

<u>סעיף ה</u>

מקור הדין הוא במשנה דף סח., ועניינו דכל זמן שלא עשתה הפסק טהרה מחזקינן לה בחזקת רואה. וכתבו הפוסקים דדין זה נאמר אף באופן שלא בדקה עצמה כלל ומצאה טמאה, דסו"ס ראתה ונפתח מעיינה.

ומשמע דאף באשה הרגילה שדמה פוסק אחר כמה ימים מ"מ לא אמרינן שיש חזקה דפסק דמה. ועיין לעיל [ס"א בתוספת עיון] במה שהבאנו משו"ת זכרון יוסף, סד"ט, וחזו"א בענין זה.

<u>סעיף ו</u>

בסעיף זה מבוארת צורת הבדיקה בהפסק טהרה ובז' נקיים.

והנה הראשונים נחלקו בדין בדיקה בחורים וסדקים:

א. דעת הראב"ד דלא בעינן בדיקת חו"ם אף בהפסק טהרה.

ב. דעת הרמב"ן [דף ה והובא ברשב"א] שבהפסק טהרה בעינן חו"ם כיון שזו הבדיקה המוציאתה מחזקת רואה, משא"כ

ליקוט תשובות האחרונים

(כה) <u>שיעור זמן היסח הדעת</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי דאין דין היסח הדעת אלא אם הסיחה דעתה במשך עונה שלימה, אך בפחות מזה אין חסרון, וכן כתב בספר חוט שני, והוסיף דהיינו אם היתה זאת עונת יום, ולא עונת לילה.

עוד כתב בספר חוט שני דמטעם זה יש ללמד לאשה שראתה מראה באמצע ז' נקיים, שלא תחליט בלבה שהיא טמאה עד שתשאל לבעלה או למורה הוראה, כדי שלא תסיח דעתה מהספירה.

בז' נקיים.

ג. דעת הרשב"א, הרא"ש, הסמ"ג, והטור [וכן כתב הרמב"ן בהלכותיו פ"ד ה"ז], דכל הבדיקות צריכות להעשות בחורים וסדקים וכן פסק השו"ע.[12] [13]

<u>מה שהצריכו הפוסקים שתכנים העד בעומק עד מקום שהשמש דש</u>

מקור דין זה הוא ברא"ש, והביאוהו רבנו ירוחם והטור. אמנם עיין בב"י שהביא שכבר כתבו הפוסקים שהדבר קשה מאוד לעשותו ועלולה לפצוע את עצמה, ולכן כתב בשו"ע שאם הדבר קשה לה מאד, מ"מ בדיקת הפסק טהרה ויום ראשון של ז"נ תעשה באופן זה, ועיין רמ"א.(כו)

כתב בהגהות החת"ס על השו"ע, וז"ל קבלתי שהבדיקה של הפסק טהרה תהיה באופן כזה שתעמיד רגלה האחת על הספסל ורגלה אחת על הארץ, ואז תוכל לבדוק עצמה בחורין וסדקין עכ"ל.

<u>סעיף ז</u>

מקור דין סומא הוא בגמ' דף יג: דאשה סומא בודקת עצמה ומראה לחברותיה.

ביאורים והערות

12. והנה הפת"ש [ס"ק ט] הביא את דברי הנוב"י [סי' מו] שלענין בדיקות בז' נקיים יש להקל בבדיקה קלה ואין צריך לבדוק בחו"ס, [וגם צירף את שיטת רש"י דספירת לילה שמה ספירה וממילא המוך דחוק מהני גם לבדיקת יום הראשון]. אמנם החוו"ד האריך לחלוק על הנוב"י והצריך בכל ז' נקיים בדיקה בחו"ס, וכן דעת החכמ"א [כלל קיז ס"ט וסי"א] וכן כתב בלחם ושמלה.

13. בהא דהצריכו הראשונים שבבדיקת הפסק טהרה תבדוק גם בחורים וסדקים, הקשה רעק"א בתשובה [סי' ס] דאמאי צריך לעשות כן, והרי גם אם תמצא דם בחורים וסדקים מ"מ אפשר שהמקור פסק מלזוב והדם בא מקודם. והביא רעק"א שהסד"ט [ס"ק כג] תירץ שאם לא בדקה בחו"ס יש לחוש שבזמן הבדיקה גופא זב דם מהמקור אל החו"ס, ולכן אין בדיקתה מהוה ראייה שפסק מעיינה. ולפי"ז המציא רעק"א תקנה לאשה שיש טבעת ברחמה ואינה יכולה לבדוק בחו"ס שתעשה הפסק טהרה ע"י תחיבת שפופרת ומוך בתוכה עמוק מאוד לפנים ממקום שהשמש דש, שבאופן זה לא יתכן שיצא דם מהמקור והמוך לא יצטבע, ובדיקה זו תוכיח שפסק מעיינה אף שאינה נעשית בחו"ס.

והחזו"א [סי' צב ס"ק כא] כתב די"ל דדין חורים וסדקים הוא מדבריהם, שנתנו גבול לדבר, והוסיף דאפשר שאין הכוונה בדין זה אלא לבדיקה מעלייתא המעידה על סתימת המעיין, שלא נחוש שזו רק הפסקה לשעה וכו', "דצריך בדיקת זמן ארוך קצת באופן שאין לחוש שהפסיקתו היא לפי שעה".

ליקוט תשובות האחרונים

(כו) <u>גודל וסוג העד</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי דאין כוונת דין זה דבעינן שתבדוק עד מקום שהשמש דש שצריכה להגיע עד צוואר הרחם, ואדרבא, טוב שלא תגיע לשם, משום שמקום זה נפצע בקל וכל נגיעה עלולה להוציא דם.

לענין גודל העד כתב בשיעורי שבט הלוי שיהא כ 7 - 8 ס"מ, ובספר חוט שני כתב שיכסה העד את שני הפרקים הראשונים של האצבע.

לענין בדיקה בבד סינטטי, כתב בשיעורי שבט הלוי שהדבר תלוי אם מקבל דם. ובספר חוט שני כתב שאם הבד 100% סינטטי לא תבדוק בו, אך אם מעורבים חוטי כותנה אפשר לבדוק בו ומ"מ אינו לכתחילה.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ח

מקור הדין הוא במשנה ובגמ' דף יג:.

דין חרשת שאינה שומעת ואינה מדברת דחשיבא כשוטה הוא אפילו כאשר נולדה בריאה ושמעה ודיברה ואח"כ חלתה, כך מבואר בש"ך [יור"ד סי' א ס"ק כב], והובאו דבריו בביאור הלכה [סי' נה].(כז)

סעיף ט

בדין זה דכל היד המרבה לבדוק משובחת, הביא הסד"ט [ס"ק ל] דלפי רוב הפוסקים אשה שיש לה וסת אין לה לבדוק בסמוך לתשמיש בין לפניו ובין לאחריו כדי שלא יהא לב בעלה נוקפו ופורש, אלא אם עושה כן ע"פ צווי בעלה.
עוד כתבו האחרונים שאשה שיש לה מכה שעלולה לראות דם מחמתה אין לבדוק עצמה, בין במקרה שאם תראה דם תוכל לתלותו במכה ובין במקרה שלא תוכל לתלותו במכה, [כגון במכה שאין ידוע אם מוציאה דם], דלמה תקלקל עצמה בחינם. וכן אם ריבוי הבדיקות עלול לגרום לה פצעים פשוט דאין לה להחמיר ולבדוק את עצמה.(כח)

סעיף י

מקור הדין שזבה שראתה דם בז' נקיים סותרת, הוא בגמ' דף לג: דדרשינן [וספרה לה שבעה ימים] ואחר תטהר, אמר רחמנא אחר אחר לכולן שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם.
ואם ראתה דם אחרי סוף הז' נקיים, אין זה סותר מניינה ואינה חוזרת להיות כזבה אלא דינה מעתה כנדה. ועיין בט"ז שהקשה דאחרי חומרא דר"ז כל טיפת דם מצריכה ז' נקיים, וא"כ אין נ"מ בין דם שראתה בתוך ז' נקיים לדם שראתה אחרי כן. ועיין בשיעורי שבט הלוי שכתב דלפי החוו"ד הסובר דדם בלי הרגשה סותר בשבעה נקיים מן התורה, יש נפק"מ כשראתה דם בלי הרגשה, דאם ראתה בתוך הז' נקיים הרי זה סותר מניינה מן התורה דיש בזה חשש דאורייתא, ואם ראתה אחרי שגמרה לספור הרי היא טמאה רק מדרבנן.

<u>בדין תלייה בשלשה ימים ראשונים של ז' נקיים</u>

מקור הדין שלא לתלות בג' ימים ראשונים של ז' נקיים הוא בספר התרומה [סי' צב], ובמרדכי ובהגהות מיימוניות, שהובאו בב"י.

ליקוט תשובות האחרונים

(כז) <u>חרשת אילמת שיודעת לתקשר עם אנשים</u>

כתב בספר חוט שני דאם לימדו את החרשת אילמת להבין קצת מה שמדברים עמה ולרמז לאחרים, יש לדון כל מקרה לגופו עד כמה יש בה דעת, דעיקר הא דחרשת חשיבא כשוטה הוא משום עצם המצב שהיא מנותקת מן העולם וזה משפיע על הדעת, אך באופן שיודעת ליצור קשר עם העולם בדרגה מסויימת פעמים שתיחשב כבת דעת, ולזה צריך לדון כל מקרה לגופו.
כתב בשיעורי שבט הלוי דמסתימת המשנה משמע שגם בחרשת ושוטה מועיל בדיעבד בדיקה בחלק מהז' נקיים, כמו באשה רגילה. ויש אחרונים שלמדו מזה שהיסח הדעת אינו פוסל בז' נקיים, ודלא כהמעיל צדקה, ועיין לעיל [סעיף ד].

(כח) <u>בדיקה אחרי הטלת מ"ר</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי דאין אשה צריכה לבדוק את הקינוח שאחרי הטלת מ"ר, ואין זה בכלל הא דכל היד המרבה לבדוק משובחת, והטעם משום שגם כאשר מטמאין קינוח זה אינו אלא מחמת הספק, דבזמן הטלת מ"ר שכיחי ליחות ודם מהמקור של מ"ר, ולכן אין לה להכניס עצמה בספיקות בחינם.

קנין הלכה

מראי מקומות

וטעמם הוא מסברא דמסתבר דאף שעשתה הפסק טהרה מ"מ לא הוחזק מעיינה לגמרי כסתום אלא אחרי שיעברו ג' ימים נקיים לגמרי, אך לפני כן יש לחוש ואין לתלות את הכתמים במכה.

ומבואר מזה שהעיקר הוא ששלשת הימים הסמוכים להפסק טהרה יהיו נקיים, ולכן כתב החת"ס [סי' קסה הובא בפת"ש ס"ק יד] שאף אם עדיין אינה מתחילה לספור ז' נקיים כגון שלא עברו חמשה ימים מתחילת ראייתה, מ"מ אם עשתה הפסק טהרה מונין את ג' הימים הראשונים מההפסק, ומעתה כאשר תתחיל לספור ז' נקיים תוכל לתלות כתמים שתמצא במכה, [אם כבר עברו ג' ימים מהפסק הטהרה].

והנה החת"ס [שם] כבר עמד על כך שאין לדברי סה"ת ראיה מגמרא דכתב זאת מסברא. והגר"א [ס"ק צח] ציין כאסמכתא לדינו של סה"ת את המשנה בזבים, לגבי זב שהטיל מים דחיישינן עד ג' ימים לצחצוחי זיבה.

<u>תלייה במכה המוציאה דם</u>

והנה הדרכי משה [ס"ק א] האריך לומר שחומרא זו אינה מעיקר הדין שהרי שאר פוסקים לא כתבוה, ועוד דבתרומת הדשן מבואר שלגבי תלייה במאכולת [כתם פחות מכגרים ועוד] תלינן גם בג' ראשונים הואיל וא"א להיזהר בזה, ואם היה זה מעיקר הדין אין זו טענה, ולכן כתב דנראה להקל באשה שיש לה מכה המוציאה דם, ורק לגבי מכה שאין ידוע אם מוציאה דם דמ"מ מקילינן בכתמים, בזה לא תלינן בג' ימים ראשונים. והש"ך האריך לחלוק על הד"מ ונקט דאף כשיש לה מכה המוציאה דם, מ"מ אין תולין בה בג' ראשונים.

<u>להלכה</u>: הסד"ט נקט כהש"ך והחמיר בזה, והחכמ"א [כלל קיז סעיף יז] נקט כהרמ"א והיקל.[14] (כט)

ביאורים והערות

14. <u>תוספת עיון</u>

<u>בדין דם הנמצא בבדיקה</u>

הרמ"א והש"ך נחלקו לענין תליית כתמים בג' ראשונים במכה המוציאה דם, ולא נתפרש להדיא ברמ"א אם ה"נ תלינן דם הנמצא בבדיקה, ומתוך דברי הד"מ יש ללמוד שבזה גם הוא מסכים לאסור, עיי"ש שכתב דכשם שבווסתות דרבנן תלינן במכה כן בכתמים דרבנן, ומשמע שאם ראתה את הדם בבדיקה שיש בה חשש דאורייתא אין להקל, וכך דייקו מדברי הרמ"א בשו"ת רעק"א [סי' עח ד"ה ואולם], ובסד"ט [סי' קפז ס"ק יד ד"ה ולענין], אמנם כתב הסד"ט שבתשובת הב"ח ובתשובת פנ"י הקלו גם בז' נקיים.

ושורש הנידון בזה הוא דהרמ"א והש"ך ורעק"א נקטו דגם בתוך ז' נקיים היא בחזקת טומאה, ולכן אין לתלות מספק אלא בכתמים דרבנן ולא בבדיקה, [ומטעם זה היה מקום להחמיר בכל הז' נקיים ולא רק בג' ימים ראשונים, אלא שרעק"א שם כתב דתלינן במצוי, ואחר ג' ימים אין זה מצוי שיהא בה דם].

ולפי"ז למאי דנקטו החוו"ד ועוד אחרונים שאחרי הפסק טהרה נחשבת האשה בחזקת טהורה, יש מקום להקל בכל זה מן הדין גם בבדיקות, ויתכן שגם הסה"ת שהחמיר בכתמים לא נתכוין לומר שהיא בחזקת שלא פסק מעיינה אלא רק כחששא בעלמא. ומ"מ לדינא אף בכתמים נקטינן להחמיר כהש"ך, אמנם כתב בשיעורי שבט הלוי שאם יש הוכחה שהדם שעל עד הבדיקה מגיע מהמכה [כגון שמוצאת תמיד באותו מקום על העד] יש מקום להקל בזה.

ליקוט תשובות האחרונים

(כט) <u>תלייה במכה בג' ימים הראשונים</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי שרוב האחרונים הסכימו לרמ"א לקולא, אמנם לא הקלו למעשה, וכן בספר חוט שני החמיר כהש"ך, ובשעת הדחק תעשה שאלת חכם.

אמנם במקרה שאין זו רק תלייה במכה מחמת הספק, אלא ידוע שהמכה מוציאה דם עכשיו, ואנו באים רק לחוש שמא מעורב

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>היושבת ז' נקיים מחמת כתם</u>

האחרונים דנו דאפשר שכל החומרא של ג' ימים ראשונים נאמרה רק בראייה גמורה שנפתח מעיינה ויש לחוש שאפילו אחרי הפסק טהרה לא נסתם לגמרי, אבל אם ראתה רק כתם י"ל דאין כאן פתיחה גמורה של מעיינה ואין להחמיר בג' ימים ראשונים. והפת"ש [ס"ק י] ציין לדברי הב"ש [אבן העזר סי' סג] שדן בזה, ועיי"ש בב"ש שחילק בין שני אופנים:

א. אם מתחילה ראתה רק כתם אכן יש מקום לצדד להקל, אמנם ציין לאחד מפוסקי זמנו שכתב דלא פלוג, וגם בזה יש להחמיר.

ב. ואם מתחילה ראתה ראייה גמורה ואח"כ בתוך ג' ימים ראשונים ראתה כתם, דמתחילה ז' נקיים מחדש, בזה י"ל דאף בג' ימים ראשונים מהכתם הזה יש להחמיר, דכתם זה מגלה שמעיינה עדיין לא נסתם, וכתב הב"ש שכך מדוייק בדברי תרומת הדשן [סי' רמט].

ועיין בחכמת אדם שהתייחס לציור הראשון [שראתה מתחילה כתם] והיקל בו, וגם הוסיף דאפילו היתה ראייה גמורה אלא שהיתה ראייה מועטת מאוד ["נקודה קטנה אדומה או שחורה"], גם בזה מסתבר דלא מיקרי נפתח מעיינה, ואין להחמיר בג' ימים ראשונים.

<u>סעיף יא</u>

גמ' דף לג. בעי רמי בר חמא וכו' עד ע"ב שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהן. דף מב. בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי וכו' עד אבל לסתור ולטמא בכל שהוא רואה הויא.

כתב הרא"ש [פ"ד ס"א] קיי"ל דפולטת רואה הויא וסותרת יומה, ונקטו רוב הפוסקים בדין פולטת שהוא עד ו' עונות משעה ששימשה [ודלא כהרמב"ם שפסק דדי בג' עונות], ולכן אין להתחיל למנות ז"נ אלא אחר המתנת ד' ימים מעת ששימשה. והנה הב"י הביא בדין זה ב' חומרות נוספות:

א. דברי התה"ד [סי' רמה] שצריך להמתין יום נוסף ואין די בהמתנת ד' ימים, והוא מחשש שמא תשמש בה"ש ותטעה שהיה מבעוד יום ותתחיל לספור ד' ימים מיום זה, ובאמת כבר היה לילה וא"א לספור יום זה, וכן כתבו המהרי"ל והשערי דורא להוסיף עוד יום.

ב. כתבו המהרי"ק והתה"ד בשם האו"ז דאף אשה שלא שימשה צריכה להמתין עד הספירה, דגזרינן אטו שימשה.

וכתב הב"י דאלו הן חומרות יתירות ולכן בשו"ע לא הביא אותן, וכתב דדוקא בשימשה ממתנת, והתיר בד' ימים.

לענין אשה שראתה כתם אם צריכה להמתין ה' ימים כשלא שימשה קודם ראיית הכתם, עיין ש"ך [ס"ק כא] שדן להקל, אך הביא שהלבוש החמיר בזה, וסיים הלבוש דכן נוהגין, וכתב הפת"ש [ס"ק טז] דהחת"ס היקל בכתם אם כבר ספרה ז"נ.

ליקוט תשובות האחרונים

בזה גם דם נדה, בזה כתבו האחרונים להקל, דהכא אין זו תלייה מספק ולכן אין לחוש שמא ראתה גם דם נדות. [וכעין זה כתב הסד"ט (סי' קצ ס"ק עג) שאם לבשה חלוק מוכתם בדם ועכשיו מסופקת שמא נוסף בו כתם, יש להקל גם בג' ימים הראשונים].

קנין הלכה

מראי מקומות

בענין אשה שחזרה מהטבילה לביתה וראתה קודם ששימשה, עיין פת"ש [ס"ק טז] שנחלקו בזה האחרונים, דהנוב"י [תניינא סי' קכב] החמיר בזה שצריכה המתנת ה' ימים כיון שכבר נטהרה, וגער במורה הוראה שהיקל בזה. אך בשו"ת פנ"י ובשו"ת מעיל צדקה הקלו בזה, וכן הורה החזו"א.(ל)

ליקוט תשובות האחרונים

(ל) **<u>המנהג גבי המתנת ה' ימים בראתה מיד אחרי טבילתה כשחזרה לביתה</u>**

עיין בשיעורי שבט הלוי שכתב דנוהגין להקל בזה, ואמנם הביא שהסד"ט החמיר אם חזרה לביתה כיון שכבר היתה מותרת בחו"נ. ובספר חוט שני הביא את הוראת החזו"א בפשיטות.

<u>המתנת ה' ימים בנוסעת ממדינה למדינה</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי שאשה הנוסעת ממדינה למדינה באופן שהיום מתקצר לה בשש שעות אינה צריכה להוסיף יום, כיון שבלא"ה בהמתנת ה' ימים כלול שיעור שש עונות שהוא עב שעות, [אמנם אין להקל בכה"ג כשממתין רק ד' ימים כגון בדם בתולים].

<u>בפרשו מחמת ספק ואח"כ הגיע וסתה</u>

לענין אשה שראתה מראה מסופק ופרשו מחמת הספק וראתה דם אחר כמה ימים, כתבו בשיעורי שבט הלוי ובספר חוט שני דיש להקל למנות ה' ימים מיום ראיית המראה המסופק, דהא פרשו מחמת הספק, והוסיף בשיעורי שבט הלוי דזה אף אם אח"כ [אחרי שראתה את הדם] שאלו לרב וטיהר את המראה המסופק.

<u>באומרת שראתה ובאמת לא ראתה</u>

כתב בספר חוט שני דאשה שאמרה לבעלה שראתה דם ולכן נאסרה, מונין ה' ימים מיום זה אף שבאמת לא ראתה, דסו"ס פרש ממנה מחמת איסור נדה.

לגבי אשה שהמתנת ה' ימים גורמת לה שלא להתעבר, היקל החזו"א שלא להמתין ה' ימים אלא ד' [הובא בשיעורי שבט הלוי], וכתב ד לצורך גדול יש להקל בלא שימשה.

שאלות לחזרה

יו"ד הלכות נדה מסי' קצה עד סי' קצו סי"א

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

<u>סימן קצה סעיף א</u>

א. 1) האם יש נפק"מ בדיני הרחקות בין ימי נדתה לימי ליבונה?
2) והאם מותר להתייחד עם אשתו נדה, ומה הטעם?

ב. 1) האם מותר ליגע בבגדי אשתו נדה - בעודה לבושה או כשאינם עליה?

<u>סעיף ב</u>

ג. 1) האם מותר להושיט שום דבר - קצר או ארוך - מידו לידה או להיפך, ומה הטעם?
2) והאם מותר ליטול את התינוק - קטן או גדול - מידה, ומה הטעם?

ד. 1) האם מותר לזרוק מידו לידה או להיפך?
2) ומה הדין לזרוק כלפי מעלה והיא פושטת ידה ומקבלתו?

ה. 1) האם מותר להריח מבשמים שלה - כשהם עליה או כשהסירה אותם ומונחים על השלחן, ומה הטעם?
2) האם מותר להתחמם מאור הנר שהיא מחזקת בידה, ומה הטעם?
3) והאם מותר לאשה נדה להסיר מבעלה נוצה דרך נפיחה?

<u>סעיף ג</u>

ו. 1) באיזה אופנים מותר לאכול עם אשתו נדה על שלחן אחד?
2) באופן כשבימי טהרתה אוכלים מקערה אחת, האם סגי בזה שיאכלו עכשיו משתי קערות או בענין שינוי והיכר?
3) והאם מותרים לאכול מקערה אחת כשגם שאר בני הבית אוכלים מקערה זו?
4) ומה הדין לאכול ביחד מצלחת מרכזית?

<u>סעיף ד</u>

ז. מדיני איסור אכילה ושתיה משייריה;
1) מה הדין אם הפסיק אדם אחר ביניהם?
2) מה הדין אם הורק המשקה לכוס אחר?
3) מה הדין אם שתתה חצי כוס ושוב מלאוהו?
4) ומה הדין אם גמרה לשתות כל הכוס ושוב מלאוהו?

ח. עוד מדיני איסור אכילה ושתיה משייריה;
1) אם הבעל אינו יודע שזה שיריים שלה, האם צריכה להגיד לו?
2) אחרי שהלכה אשתו, האם מותר לו לשתות משייריה?
3) והאם היא מותרת לאכול או לשתות משיריים שלו, ומה הטעם?

ט. 1) אם שתה משייריה שלא בפניה, ואח"כ הגיעה, האם צריך להפסיק?
2) אם התחיל לשתות משייריה בעודה טהורה ובאמצע נטמאה, האם צריך להפסיק?

<u>סעיף ה</u>

י. 1) האם מותר לו לישב או לשכב על מטתה, בפניה או שלא בפניה או כשאינה בעיר?
2) והאם מותר לה לישב או לשכב על מטתו, בפניו או שלא בפניו?

<u>סעיף ו</u>

יא. 1) האם מותר לישון במטה אחת כל אחד בבגדו?
2) ומה הדין כשיש לכל אחד מצע מיוחד?
3) ומה הדין לישון בשתי מיטות כשהמטות נוגעות זו בזו; ראש בראש, רגל ברגל או ראש ברגל?
4) והאם מותר לישון בשתי מיטות תחת כילה אחת?

<u>סעיף ז</u>

יב. האם צריכה אשה נדה ליזהר מלשכב על סדינים שבעלה או איש אחר שכב עליהם, ומה הטעם?

<u>סעיף י-יג</u>

יג. 1) מהי איסור מזיגה, מזיגה מן הכלי או מזיגת יין במים, ומה דין מזיגת שאר משקין?
2) באיזה אופנים מותר לאשה נדה למזוג הכוס בפניו ולהניחו על השלחן לפניו?
3) והאם מותר לה להניח הצלחת לפניו על השלחן - בצלחת המיועדת לו או שאינה מיועדת דוקא לו?
4) והאם מותר לבעל למזוג לאשתו?

יד. 1) האם מותר לאשה נדה להכין מים בכלי לבעלה כדי שירחץ בהם?
2) והאם מותר לה לצקת מים מלמעלה והוא רוחץ בהם, ומה הטעם?

<u>סעיף יד</u>

טו. האם יש נפק״מ בין ימי נדתה לימי ליבונה, להחמיר או להקל יותר?

<u>סעיף טו-יז</u>

טז. 1) כשהבעל חולה - האם מותר לה לשמשו, לרחוץ אותו, להניח המאכל לפניו וכדו׳?
2) כשהאשה חולה - האם מותר לו ליגע בה, כגון להקימה ולהשכיבה או לרחוץ אותה, ומה הטעם?
3) והאם מותר לו - כשהוא רופא - למשש לה הדופק, כשהיא חולה מסוכן או אינו מסוכן, ומה הטעם?

<u>סימן קצו סעיף א-ב</u>

יז. 1) מתי צריכה האשה לבדוק לכתחילה בדיקת ״הפסק טהרה״, כשבודקת ביום הראשון לראייתה או בשני או בחמישי, כשראתה באותו יום שבודקת או שלא ראתה?
2) בדיעבד אם בדקה בימים הנ״ל בשחרית או בצהריים, האם עלתה לה הבדיקה או לא?

יח. 1) אם התפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול, והיא גם התפללה או לא התפללה, האם עדיין יכולה לעשות הפסק טהרה?
2) אם קיבלו הקהל שבת ועוד היום גדול, והיא גם קבלה שבת או לא קבלה, האם עדיין יכולה לעשות הפסק טהרה, ומה הטעם?

<u>סעיף ג</u>

יט. 1) האם צריכה האשה לרחוץ עצמה לפני בדיקת הפס״ט - כל גופה או רק באו״מ - לכתחילה ובדיעבד?
2) אשה שלבשה באמצע ז״נ חלוק מוכתם בדם מימי נדתה, האם אפשר לסמוך עליה כשאומרת שהיא מכרת בטביעת עין שכתמים אלו הם מימי נדתה?

<u>סעיף ד</u>

כ. 1) כמה בדיקות צריכה האשה לבדוק עצמה לכתחילה בשבעת הנקיים?
2) מה הדין בדיעבד אם לא בדקה רק ביום הראשון או רק ביום השביעי או רק באחד מהימים האמצעיים?
3) ומה הדין אם בדקה רק ביום השמיני?
4) מה הדין אם בדקה בראשון ובשביעי?
5) ומה הדין אם בדקה בראשון ובשמיני?
6) מה הדין אם בדקה בשלישי ובשביעי?
7) ומה הדין אם בדקה בראשון, בשלישי ובתשיעי?
8) ומה הדין אם בדקה בראשון, בשלישי ובשמיני?

כא. אשה שלא בדקה עצמה והשגיחה על עצמה במשך שעה ויודעת בודאי שאז לא נפתח מקורה ולא ראתה דם, האם מועיל לה לבדיקת הפס״ט או לבדיקת ז״נ?

כב. ומה הדין באשה נדה שנולד לה מכה שמוציאה דם, או באשה טהורה שנולד לה מכה שמוציאה דם והגיע יום וסתה, האם הם יכולים לצאת מטומאתם בלי שיש להם עד נקי?

<u>סעיף ו</u>

כג. 1) אלו בדיקות צריכה לעשות בחורין ובסדקין לכתחילה ובדיעבד?

2) עד היכן צריכה ליכנס בעומק בבדיקות הפס״ט, יום ראשון ושאר הימים, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם?

<u>סעיף י</u>

כד. אשה שיש לה וסת קבוע, שספרה שבעה נקיים, ובסוף יום השביעי ראתה דם, האם סתרה כל הז״נ או לא, ומה הטעם?

כה. בשלשה ימים ראשונים של ימי הספירה;
1) האם תולין כתם פחות מכגריס בדם מאכולת?
2) האם תולין כתם - אפי׳ יותר מכגריס - במכה שבגופה שיודעת בודאי שמוציאה דם?
3) מה הנפק״מ בין תליה במאכולת לתליה במכה - לאלו שמחלקין?
4) האם אפשר לדמות תליית כתם במכה לתליית ראיה במכה, ומה הטעם?

כו. האם אפשר להקל ולתלות כתם בג׳ ימים ראשונים, באופנים דלהלן;
1) כשסופרת שבעה נקיים על כתם?
2) כשבדקה עצמה ביום ג׳ לראייתה ומצאה טהורה, ועשתה הפס״ט ביום החמישי, וביום השני לנקיים מצאה כתם?
3) כשמצאה הכתם אחר ג׳ ימים, רק שיש לחוש שכבר היה בג׳ ימים ראשונים?
4) כשמצאה הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה?
5) כשמצאה הכתם על בגד צבוע?

<u>סעיף יא</u>

כז. 1) הפולטת ש״ז שסותרת את יומה, האם רק לטהרות נאמרה או גם לבעלה?
2) כמה ימים צריכה אשה להמתין עד שיכולה לספור ז׳ נקיים, ומה הטעם?

כח. 1) הא שהצריכוה להמתין עד שמתחלת לספור ז״נ, האם דוקא בשמשה עם בעלה או אף אם לא שמשה, ומה הטעם?
2) ומה הדין כשאין בעלה בעיר?
3) כמה ימים צריכה להמתין כלה אחר בעילת מצוה?
4) ומה הדין בכלה לפני הנישואין?

כט. אשה שרואה כתם בזמן שהיא טהורה או באמצע ימי ליבונה, כמה ימים צריכה להמתין עד שתוכל לספור ז״נ, ומה הטעם?

ל. 1) יולדת שעדיין לא טבלה מלידתה, וראתה, האם צריכה להמתין ה׳ ימים או שיכולה להתחיל לספור מיד כשיפסוק הדם?
2) יולדת שטבלה בתוך מלאות, וחזרה וראתה באותן הימים, האם ממתנת ד׳ ימים כמו דם בתולים או ה׳ ימים ככל ראיית דם?
3) ומה דין האשה שראתה בליל טבילה אחר הטבילה קודם תשמיש ובעלה בעיר?

קנין הלכה

מראי מקומות

ל. 1) יולדת שעדיין לא טבלה מלידתה, וראתה, האם צריכה להמתין ה' ימים או שיכולה להתחיל לספור מיד כשיפסוק הדם?

2) יולדת שטבלה בתוך מלאות, וחזרה וראתה באותן הימים, האם ממתנת ד' ימים כמו דם בתולים או ה' ימים ככל ראיית דם?

3) ומה דין האשה שראתה בליל טבילה אחר הטבילה קודם תשמיש ובעלה בעיר?

שאלות הנוגעות למעשה

יו"ד הלכות נדה מסי' קצה עד סי' קצו סי"א

א. אשה שקשה לה ללכת ולהגיע לבי"ח.

1. האם מותר לבעל לקחת אותה בכסא גלגלים

2. וכן כשמוציאים מחדר לידה את המיטה, האם מותר לבעל לסייע להכניס את המיטה למעלית, או לחדר.

3. וכאשר מוציאים שתי יולדות, האם עדיף שכל אשה הבעל של השני הוא יסייע לדחוף את המיטה לתוך המעלית ולהוציא, או שכל בעל יסייע להעביר את המיטה של אשתו.

4. והאם מותר לבעל להרים את ראש המיטה של אשתו כשזה ידני, או באמצעות מוט, או באמצעות לחיצה על כפתור חשמלי.

5. וכן כסא שאפשר להרימו ולהנמיכו ע"י מוט צדדי, או לחץ אויר, האם מותר לאחד לעשות את זה לשני.

6. והאם מותר להגביה או להשכיב כסא נח כשאשתו יושבת עליו.

7. וכן עריסת תינוק שבין שתי המיטות וכאשר מנדנדים את העריסה זה פוגע במיטה של הבעל האם מותר לנדנדו.

[גדרי נגיעה ע"י דבר אחר, ומה לא נחשב גם נגיעה, ס"ב, ט"ז סק"ח, ס"ך סקט"ז, ערוה"ש סק"ה, ועיין גם אבהע"ז סימן כ"ג ס"ה בית שמואל סק"ח ביאור הגר"ע סקי"ח].

ב. רוצה לעבור בחדר אשתו ישנה ועל כן אינו יכול לעבור.

1. האם יכול להזיז את רגליה.

2. והאם יכול להזיז אותה ע"י מקל וכדו'.

3. והאם יכול לדחוף את המיטה עצמה.

4. וכן אשה מנסה להעיר את בעלה האם יכולה לדחוף את המיטה, או לזרוק עליו חפץ, או להתיז מים לתקרה שיטפטף משם.

5. וכן כשבעל מחזיק פלאפון בידו על רטט האם מותר להתקשר אליו.

6. וכן אשה שהטבילה שלה בליל שבת ואחרי שקיבלה שבת ראתה שציפורן אחת לא הורידה, האם מותר לבעלה להוריד, או רק לחפש גוי, ובאופן שכרוך מאוד באי נעימות.

[ס"ב, ס"ך סק"כ, פ"ת סק"ג, מכמ"ן קט"ז ס"ב, מוט שני ס"ב, דרכ"ת סק"ז, ועיין מאירי נדה ס"ד מהמוספמן].

ג. בימי נידות.

1. האם מותר לשבח פעולה, או יצירה, או הנהגה של האשה.

2. ואם יודע שכשאומר דברים אלו, גורם לו קירוב וכדו'.

3. וכן כשאשה אינה רוצה ללכת לטבול, האם מותר לו לנסות לשכנע, וכן להסביר לה כמה מחכה לכך.

4. והאם מותר לתת לאשתו מתנה לחג, יום הולדת וכדו', או כשאין סיבה מיוחדת, וכן להביא לה מתנה מיוחדת לפני הטבילה.

מראי מקומות

5. האם מותר להם לשחק ביחד במשחקים.
6. והאם מותר להגיד לה כמה ששמח לפגוש אותה, לראות אותה, וכן לשאול בשלומה, וכן להתבדח.
7. והאם מותר לה לרקוד בפניו, או לו בפניה.

[גדרי חיבור וקלות לעשה, ס"ת סק"ב, מקו"מ סק"ה, מו"ד סק"ד, כו"פ סק"ח, שו"מ שבה"ל מ"ה קט"ו].

ד. בהבדלה בימי נידות.

1. האם מותר להריח מהבשמים שביד אשתו.
2. והאם מותר להריח סתם את הבשמים של אשתו בבית.
3. ואם הוא מריח מבגדים שלא לבושה בהם.
4. וכאשר הולכים ביחד ברחוב, או נמצאים בבית, ויש ריח מבשמים שעליה או על גופה, האם צריך להתרחק.
5. האם יש חילוק אם נהנה מכך, או לא, וכן אם מתכוין להנות או לא מתכוין .
6. האם יש חילוק בכל הנ"ל בדברים המיועדים להסרת זיעה, וכן קרם פנים וכדו'.

[שו"מ ריי"ז ס"ד, נרכ"י, ומ"ב שם, פ"מ סק"ח, דרכ"מ סק"ב].

ה. נתפס לו הגב ולא יכול להתכופף להוריד את הנעל.

1. האם מותר לאשתו להוריד לו את הנעל, או רק לפתוח לו את השרוכים,
2. והאם יועיל, או צריך שתלבש כפפות.
3. חופת נדה כיצד יניח לה את הטבעת.
4. האם מותר להוציא חפץ מהתיק שלה שתלוי עליה, או מונח עליה.
5. האם יש חילוק בין אם צריך בפעולה זו גם לגעת בתיק, או שיכול להכניס ולהוציא את החפץ מבלי לגעת בתיק כלל.
6. האם מותר לה לטפטף לו טיפות לאוזן.
7. והאם מותר לו להחזיק מעליה מנורה כחולה כשנצרכת לזה.
8. האם מותר לה להדליק לו סיגריה.
9. וכן אם צריך להכניס לתינוק טיפות, או להאכילו, או להלבישו, האם מותר שאחד יחזיק אותו עליו והשני יכניס.
10. והאם מותר לנשק תינוק שביד השני או מונח עליו, וכן לשחק עמו, או להצחיק אותו מבלי לגעת בו.

[גדר מה שמצב נגיעה ומה לא מתייחס כלל לשני, ומשמוש קירוב וחיבה ונגיעה, ס"ב, ט"ז סק"ח, ס"ך סקט"ז, דרכ"מ סקי"ח, פ"ת סק"ג, ערוה"ש סק"ה, מגרו"ד מ"ב פ"ג, שיעורי שבה"ל סעיף ב' אות ג', אות שני עמ' רט"ז].

ו. יושבים זה ע"י זה.

1. האם מותר שיגעו קצות הבגדים של החליפה והמעיל שלא צמודים לגוף.
2. והאם מותר לגעת ביד בקצות הבגד ולהזיזו.
3. בשעת השינה השמיכה שלה נפל חלקית על המיטה שלו, או עליו, או שזה בולט למעבר וא"א לעבור, האם מותר לו להרים, או להזיז את השמיכה.
4. וכן אשה שנתפס לה קצות המעיל בקוצים, ולא מצליחה לשמוט אותם, האם מותר לבעל לסייע, והאם עדיף לבקש מאדם זר.
5. והאם מותר להניח דבר על קצה השמיכה שמכוסה בה במקום שהשמיכה לא נוגע בה.

[כנ"ל שאלה קודמת].

ז. נוסעים ביחד.

1. האם מותר להם להרים ביחד את העגלה.
2. האם מותר להם לדחוף אותו ביחד.
3. והאם מותר לדחוף ביחד שולחן ארוך או ספה כבדה בשתי צדדיו שהם רחוקים זה מזה.
4. האם מותר להם להרים ביחד תיק, מזודה וכדו'.

קנין הלכה

מראי מקומות

5. האם יש חילק בין מזודה קלה או כבדה.
6. האם הדין שונה כאשר עוד כמה אנשים מרימים ביחד איתם.
7. כשילד הולך ביניהם האם מותר שכל אחד יתן לו יד אחת וילכו ביחד.
8. האם יש חילוק אם הולך ונותן יד או גם נסמך קצת, או אפילו נתלה.

[ס"ב, ש"ך סק"ג, טעם מיסור הוסטה, מגרו"מ מ"ב ע"ה, וע"ז, שיעורי שבה"ל].

ח. הולכים בדרך.

1. האם מותר להם ללכת תחת אותה מטריה.
2. וכן האם מותר להם לתלות כביסה ביחד, או להחזיק את החבל כאשר השני תולה.
3. וכן שולחן שמתנדנד, האם מותר להם להניח עליו את הידים כאשר מחמת כך הוא מתנדנד.
4. והאם מותר להם לקרוא ביחד מאותו ספר, או להסתכל ביחד באלבום תמונות של החתונה וכדו'.
5. האם מותר להם לסובב כפרות זה מעל זה.

[ס"ב, מיזה דבריס גזרו שמא יגעו, פ"ת סק"ג, שיעורי שבה"ל].

ט. רוצה למסור לו משהו.

1. באיזה צורה יכולים לזרוק ולהעביר.
2. רואה איזה בע"ח או מעופף וכדו' מהלך על בגד, או גוף אשתו, האם מותר לו לנפח את זה בפיו.
3. והאם מותר לו להעיף את זה מבלי לגעת בבגד אלא רק בבע"ח עצמו.
4. והאם עדיף לנפח בפיו או להעיף את הבע"ח ע"י נגיעה בבע"ח עצמו.
5. האם מותר לזרוק דבר לתוך התיק שלבושה בו, או להניח על השמיכה שמונח עליה.
6. האם מותר לנופף עם מניפה כדי לאורר את השני.
7. האם מותר להדליק עליו מאורר כשכבר עומד ומכוון עליו.
8. אשתו ישנה בחדר ונתגלה חלק מגופה האם מותר לזרוק עליה את השמיכה.

[ס"ב, כו"פ סק"ת, תכמ"ת קט"ז ס"ד, סדר"ט סק"ד, פ"ת סק"ד, וסק"ו, מקו"ח סק"י, מה"ש סק"ב, מנח"י מ"ז ס"ע].

י. מתארחים הרבה אצל ההורים.

1. האם יכולים להניח קבוע דבר ביניהם גם בזמן טוהר, ויועיל להיכר.
2. וכן האם מועיל כאשר מונח שם אגרטל בקביעות, ובימי איסור יזכירו לעצמם שזה משמש כהיכר.
3. והאם מועיל היכר שידוע רק לאחד מהם.
4. כשיושבים אחד ע"י השני, היכן ההיכר צריך להיות.
5. האם יכול להחליט על כוס ריק, או כוסית של יין שמונחת ביניהם שלא ישתמשו בה כל הסעודה.
6. האם יכולים להניח מפית קטנה, או קיסם שינים להיכר.
7. האם יכולים להניח ביניהם פלאפון שיש צד שבאמצע הסעודה יתקשר אדם ויענו לו.
8. אם אחד מבני הבית לקח באמצע את ההיכר האם צריכים להפסיק לאכול.

[ס"ג, ש"ך סק"ו, פ"ת סק"ו, מוט שני, ט"ז פ"ת סק"ו, פמ"ג שס סק"ת, דרכ"ת שס כ"ד].

יא. נוסעים באוטובוס, או יושבים בגינה ללא שולחן.

1. האם מותר להם לאכול כשיושבים זה ע"י זה.
2. כשיושבים במטוס, לכל אחד שולחן קטן בפני עצמו, כיצד ינהגו.
3. ואם יש שולחן אבל רוצים לחסוך שלא להניח היכר, האם מועיל שכל אחד מחזיק את האוכל בידו.
4. אם אוכלים רק ממתק, או טועמים משהו, או רק קנו שתיה, האם מותר להם כשיושבים זה ע"י זה ואין היכר ביניהם.
5. בקידוש בשבת בבוקר כשיושבים סמוך לשולחן, האם מותר להם לטעום מהיין ללא היכר ביניהם.
6. האם יש חילוק אם ממשיכים אח"כ מיד את הסעודה, ויקחו את הכוסית עצמה אח"כ להיכר, או שכל אחד יקום

ורק יקח מזונות.

7. כשיושבים ע"י שולחן, אבל במרחק, האם מותר להם לאכול ביחד.

8. האם מועיל כשאדם אחר אוכל עמם ויושב בקצה אחר של השולחן לא ביניהם.

9. אם יושב ילד קטן ביניהם, אבל רוב הזמן הוא מסתובב ולא יושב, האם מותר להם אז לאכול.

10. האם עצם זה שיש כסא ביניהם מועיל מדין היכר.

11. כשיושבים זה מול זה ממש, האם יש צד להקל כשאחר יושב עמם.

12. לאחד מהם אסור לאכול סוכר, מלח, או גלוטן, והשני אוכל מאכלים כאלו, או שכל אחד אוכל מאכלים שלשני אסור, האם מותר להם לשבת ביחד ולאכול.

[מלוי נטעם המיסור, ט"ז סק"ח, ס"ך סק"ז, סדר"ט סק"ז-ח, מקו"ח סקי"ב, פ"ת סק"ה, נרכ"י סק"י, סימן פ"ח שפ"ד סק"ג, פ"ת שס סק"ג, שבה"ל מ"ה סקכ"ד ג', קונץ תשובות מ"ח פ"ז].

יב. יושבים ביחד סביב שולחן.

1. לוקחים פיצוחים, פירות, ירקות, עוגה, מהצלחת המרכזית ואוכלים, וכן שתיהם תולשים מאשכול ענבים, או חותכים פרוסות מאותו לחם, או תולשים חתיכות מאותה לחמניה, האם זה מותר.

2. האם שונה כאשר עוד אנשים יושבים סביב השולחן וגם לוקחים מאותם צלחות.

3. האם יש חילוק בין האופנים שהוזכרו.

4. כאשר לא נעים להם מאחרים, האם יועיל שיסכמו שיניהם שאחד יאכל כמה חתיכות ויחליט שהוא סיים, ואחריו יאכל השני.

5. האם מועיל שלפני שמכניסים לתוך הפה, יניחו לפניהם על השולחן, או לתוך צלחת.

6. האם יש חילוק בין דברים שרגילים להניח לתוך צלחת, או שמניחים רק לצורך כך.

7. אם הדברים מונחים בקערה כזו שבאמצע יש מחיצות, או קערה גדולה שבתוכה מונחות קערות קטנות, האם מותר לכל אחד לקחת ממקום נפרד.

8. והאם מותר להם לקחת מאותו ממרח למרוח על הלחם, או לקחת מאותו סוכר, או מלח, ותבלינים.

9. האם יועיל בכל הנ"ל שיניחו גם היכר על השולחן.

10. נוסעים ביחד, בדרך קונים חבילת חטיפים, פיצוחים, וכדו', האם מותר לשתיהם להוציא ולאכול מאותה חבילה.

11. וכן האם אפשר שהבעל ישתה תחלה מהבקבוק שתיה, ואח"כ האשה.

12. והאם יש חילוק בזה בין אם הם אוכלים ממש באותו זמן, או בזה אחר זה מתחלף.

[גדר מחת, וגס מלוי נטעם מיסור קערה מחת, ס"ג, ט"ז סק"ב, ס"ך סק"ד, פ"ת סק"ה, סדר"ט סק"ו, וסק"ט, מגרו"מ מ"ח ס"ב, שיעורי שבה"ל על הס"ך הנ"ל, תוט שני שס].

יג. טעמה את המאכל לדעת האם הוא טעים.

1. האם מותר לבעל להמשיך לאכול מהמרק.

2. האם יש חילוק אם טעמה מהקדרה או מצלחת.

3. אם אכלה מהשקית פיצוחים, או עוגיות וכדו', או לקחה מהקערה המרכזית, וסיימה לאכול, האם מותר לו גם לקחת ולאכול מזה בפניה.

4. אכלה חצי לחמניה, או חצי שניצל וכדו', האם מותר לו לאכול את ההמשך.

5. האם יועיל שיוריד קצת מזה במקום שאכלה.

6. צחצחה שינים, האם מותר לו להשתמש במברשת, ולהשתמש במעט משחה שנשאר, וכן להשתמש בשפתון מיד אחריה.

7. שתתה מבקבוק גדול, האם מותר לו להמשיך לשתות ממנו.

8. האם יכול לבקש ממנה שתצא מהמקום.

9. והאם מותר לו לשתות מכוס שלה מבלי לשטוף אותו, וכן לאכול בסכו"ם שאכלה מבלי להדיחם.

10. כשיש בצלחת או כוס וכדו' שיירי מאכלים או שתיה, האם צריך לברר האם זה מאשתו או מהילדים.

קנין הלכה

מראי מקומות

11. כשחשב שזה של הילדים והתחיל לאכול, ואח"כ נודע לו שזה של אשתו, האם מותר להמשיך.
12. בכל הדוגמאות הנ"ל האם שונה כאשר נשאר ממאכל שאכלה אותו במזלג.

[גדר סירוס, וגדר ומעלת הפסק ע"י אחר, ותלוי בטעם איסור סירוס, ס"ג, ט"ז סק"ד, ס"ק ס"ק, סדר"ט סק"ח, פ"ת סק"ז, לו"מ סק"י, וסקט"ו, מגרו"מ מ"ח ל"ב, מועדות הטהרה שו"ת מהגרש"ז עמוד תמל"ט].

יד. עושים קידוש.

1. האשה יושבת במרחק, האם מותר לו לקרב את הגביע לכיוון אשתו.
2. כאשר עוד כמה אנשים אמורים לשתות מאותו גביע אחרי אשתו, האם מותר לו לשלוח לאשתו שתשתה ראשונה.
3. וכן האם יש חילוק בין אם נמצאים עוד אנשים בקירוב מקום אשתו, אבל ברור שאשתו שותה ראשונה.
4. ואם מעביר לגביעים קטנים וכל אחד הגביע מונח קרוב אליו, האם מותר לו למזוג בגביע שקרוב לאשתו.
5. ואם רק אשתו נמצאת, האם מותר למזוג לגביע קטן.
6. ואם עומדים כמה גביעים ביחד אבל ביניהם יש אחד שהוא המיוחד לאמא או שאין אחד כזה האם מותר לו למזוג לאותם כוסיות.
7. האם מותר לו לומר לאחד הילדים שיעביר לאמא את הגביע.
8. בשבע ברכות האם מותר לחתן לומר לאחד המסובים שיעביר את היין לכלה.
9. והאם מותר לשלוח לאשתו ממשקאות חריפים, שתית לחיים וכדו' או כוס קולה.

[סי"ג, פרישה סק"ח, פ"ת סקי"ב, מגרו"מ מ"ב פ"ג].

טו. רוצה ללכת לישון.

1. האם מותר לו להשתמש בכרית, סדין, ציפית, או שמיכה של אשתו.
2. כשאין שום שינוי ניכר בין שמיכה שלו ושלה, האם צריך להקפיד ולסמן אותם בימי נדותה.
3. האם מותר לשבת על כורסה מתקפלת שהאשה ישנה על זה בלילה כשנפתח בתור מטה.
4. אם המיטות שלהם נסגרות ביום בצורה שאחת נכנסת מתחת לשניה, ומניחים את המזרון של התחתונה ע"ג העליונה, האם מותר לבעל לישון ביום על המיטה העליונה כאשר המזרון הוא שלו, אבל המיטה העליונה של האשה, וכן להיפך כשהמיטה העליונה היא שלו אבל המזרון הוא שלה, - והאם יועיל שיניחו סדין או כיסוי מיוחד.
5. נמצאים בבי"ח תורנות משמרת מתחלפת, ויש מיטה אחת, האם מותר להם לישון עליו.
6. אם כבר הלכה לטבילה האם מותר לו לשכב על מיטה שלה.

[ס"ה, ט"ז סק"ו, סדר"ט סקי"ח, מהרש"ס מ"ה קנ"ט, פ"ת סק"ת, מכמ"ח קט"ז ס"ה, ערוה"ש סקי"ח, שיעורי שבה"ל, גדר מיועד למחד מהס, ותלוי בטעם המיסור].

\טז. נמצאים אצל ההורים שבת אחת.

1. האם מותר לבעל לשכב בצהרים על המיטה שהאשה ישנה בלילה.
2. ומה הדין אם משתמשים באותו חדר רק כאשר הם מגיעים לשבת.
3. וכן בית שאין בו מיטה קבועה לבעל ולאשה, האם יש חיסרון בכך בימי נידות.
4. אשה שילדה ולא נמצאת כמה ימים, האם מותר לו לישון במיטה שלה.
5. האם יש חילוק בזה בין אם היא נמצאת בבית החלמה או בי"ח שבאותו עיר או בעיר אחרת.
6. מגיע אח וכדו' לישון, ולא רוצה שישן על מיטת אשתו, האם כדי שהוא יוכל לישון על מיטת אשתו ואחיו על מיטה שלו, יועיל שיחליף את כל המיטה, או את המזרון, או את הסדין.
7. כסא נח שתמיד האשה משתמשת בו בצורת שכיבה, האם מותר לו לשבת על זה, וכן בצורת שכיבה.

[כנ"ל].

יז. נמצאים בגינה.

1. יש ספסל כבד, אבל לא יציב כ"כ, האם מותר להם לשבת על זה.
2. והאם מותר להם לשבת ביחד על ספה שלא כ"כ יציבה, אבל המזרון עצמו קשה וכאשר מתיישבים מרגישים כי

הוא זז.

3. והאם מותר לשבת ביחד על אותו ספסל ברכב קטן, או גדול, בכיסאות רכים, או קשים.

4. וכן כל רכב קטן שכאשר אחד נכנס הכל מתנדנד ונרגש האם מותר להם לנסוע בזה ביחד.

5. האם יועיל שישב ביניהם ילד קטן, או גדול, או שיניחו ביניהם תיק קטן או גדול.

6. האם שונה כאשר הספסל הוא ארוך ויושבים רחוק אחד מהשני.

7. סוכת רלסים, או שהריצפה מקרשים שכאשר אחד נכנס זה מורגש בסוכה והריצפה זזה, האם מותר להם להכנס ביחד.

8. והאם מותר להם לעבור ביחד על גשר חבלים, או לעלות במעלית, או לנסוע ביחד ברכבל, או לעלות יחד במדרגות נעות, או להתנדנד ביחד בנדנדה.

9. האם שונה נדנדנה שמחוברת לקיר.

10. והאם מותר להם להתנדנד בזה בעמידה.

[ס"ה, עיין היטב בנרמ"ח, ותלוי בטעמים, ט"ז סק"ו, נקוה"כ, תכמ"ח קט"ז ס"ה, מכתב החזו"ח בספר טהב"י, מגרו"מ מ"ח ל"ב, שבה"ל מ"ב קמ"ג].

יח. נוסעים ביחד לטיול.

1. האם מותר להם לשבת אחד ע"י השני בשתי מושבים, או שמושב אחד אבל קשיח.

2. האם יש חילוק בין נוסעים לבד ברכב פרטי, או ביחד עם עוד אנשים, וכן אם נוסעים באוטובוס.

3. עושים שיט בסירה לבד, האם מותר להם לשבת אחד ע"י השני במושב קשיח, וכן לשבת בשתי ספסלים נפרדים, והאם יש חילוק בין סירת פידלים, משוטים, או מנוע.

4. ואם נוסעים עמהם עוד אנשים בסירה.

5. האם יועיל כשאחר ישב ממש ביניהם.

6. האם יש חילוק בין אם המקום שיושב מרווח או שכאשר יושב ביניהם נוגע בשתיהם.

7. והאם מועיל כשמניחים חפץ ביניהם.

8. מה דין כל הנ"ל בנסיעה לצורך ריפוי, מקומות הקדושים, חתונה.

9. האם דינים אלו גם כאשר נוסעים מביתם ברכב וכדו' כדי להגיע למקום מפגש שמשם יוצאים לטיול.

10. והאם מותר להם ללכת לבד טיול רגלי בהרים, פרדסים, או מקומות שוממים, גן החיות.

[תלוי בהנסע המרוה"ד סימן מ"ג, והדלכ"מ, ס"ה, תכמ"ח קט"ז ה', דלכ"ת סק"ל, מגרו"מ יור"ד, מ"ח ל"ב, ומ"ב פ"ג, טהב"י פ"ב סי"ח, שיעורי שבה"ל חות י"ח, יסוד הטהרה פ"ב סי"ב, ערוה"ש ס"כ, שו"ת רב פעלים מ"ג י"ז].

יט. מיטות הרחוקות ומופרדות, אבל יש להם גב אחד ארוך.

1. האם נחשב לב' מיטות מופרדות לענין שיוכלו לישון בהם.

2. ואם גם בצד השני של המיטה יש מוט ארוך שבה המיטה השניה נכנסת ויוצאת.

3. באופנים הנ"ל, האם יש חילוק בין אם כאשר נשכבים הכל זז קצת, או מרגישים קצת, או לא.

4. והאם כאשר רק אחד הולך לישון מותר לו לישון במיטה כשנוגעת, או אפילו מחוברת עם השניה.

5. ומה הדין בזה כשהיא מיטה אחת ממש אבל המזרונים מופרדים ואפילו מורחקים זה מזה.

6. מגיעים למקום שהחדר צר מאוד, מה המינימום ההכרחי שבלי זה אסורים לישון שם.

7. ואם נמצאים בחדר שאין אפשרות להזיז את המיטות אלא ממש מעט, האם יועיל להעמיד וילון או מחיצה בין המיטות.

8. והאם יועיל שילד ישן ביניהם.

9. והאם מותר להם לישון במיטת קומתיים אחד למעלה ואחד למטה.

[גדר חמת ומעט המיסור, ס"ו, ס"ק סק"ח, פ"ת סק"ח, תכמ"ח קט"ז ס"ה, סדר"ט סק"ג, שיעורי שבה"ל חות ג'].

כ. מיטה נכנסת מתחת למיטה.

קנין הלכה

מראי מקומות

1. האם מותר לאשה להוציא את זה בפני בעלה.
2. האם מותר לו להניח על מזרון שלה סדין, שמיכה קייצית או חורפית, ציפית לכרית, ציפית לשמיכת חורף.
3. אם המזרון לא במקום, האם מותר לו להניח את זה המיטה שלה.
4. וכן במיטה כפולה האם מותר לה להוציא את המיטה התחתונה בפניו.
5. האם מותר לה לסדר את המיטות בבוקר בפניו.
6. והאם יש חילוק בין אם מסדרת בבוקר כדי שהחדר יהיה מסודר, או כדי שיוכלו לשבת עליו בנח, או כדי שיהיה מוכן כבר ללילה.
7. רוצה לשכב על הכסא נח לא מצליחה לפתוח האם מותר לו לפתוח בפניה.
8. בכל הנ"ל האם יועיל שיעשו את זה עם הרגל או בשינוי אחר.
9. האם מותר לו לבקש ממנה שיצא מהחדר או להסתובב כדי שתוכל להכין הכל.

[סי"ח, ש"ך סקט"ו, פרי דעה שם, לו"ש ד-ה, תכמ"ח קט"ז ס"י, שיעורי שבה"ל שם ד'].

כא. אשה מרדימה את הילדים.

1. האם מותר לו לשמוע איך שמנגנת להם.
2. האם יש חילוק אם מתכוין לשמוע או עסוק בענייניו.
3. ואם מתכונת להשמיע לו להנאתו.
4. האם מותר לו לשמוע שירה של אשתו מהקלטה.
5. והאם מותר לשמוע כשמנגנת בכלי נגינה, להנאתה, להנאתו, לצרכי עבודה.
6. האם מותר לה להשתתף ביחד עם כל בני הבית בזמירות שבת, כשהיא אסורה, וכשהיא מותרת.

[גדר המיסור, וטעמו, פ"ת סק"י, לו"ש סק"כ, פרדס רימונים מקש"ו סוסק"ז, מגרו"מ יור"ד מ"ב ע"ה, שבה"ל מ"ג קפ"ח, מ"ה קל"ז ד', עיין תשובת הגריש"א בגוגרות טהרה עמוד תתק"ד, קובץ תשובות מ"ג ס"י, שיעורי שבה"ל ס"ו אות ג', מסי ישרא"ל פנ"ה סל"ד].

כב. האם מותר להסתכל בפניה לשם הנאה, או שלא לשם כך אבל בפועל נהנה מכך.

1. וכן האם מותר לראות בימי נידותה: 1. את רגליה מהברך ולמטה. 2. כף הרגל. 3. שערות ראשה מהצדדים, ומאחורה. 4. רגליה דרך גרב שקופה. 5. וכן דרך בגד שקוף. 6. בבגדי צבעונים שלה כשלבושה בהם או שאינה לבושה בהם. 7. וכן תכשיטיה כשהם עליה או אינם עליה.
2. בכל הנ"ל האם יש חילוק בין ראיה בעלמא, או התבוננות, וכן בין אם נהנה מהראיה או לא נהנה.
3. והאם מותר לראות את המקומות המכוסים דרך מראה, או תמונה.
4. ואם יש לה שאלה של חציצה וכדו' במקומות המכוסים האם מותר לבעל לראות כדי להכריע.

[ס"ו, מו"מ ע"ה ס"ב, מ"ב סק"ב, וסק"ז, וסקי"ד, מזו"מ מו"מ ט"ו ח', מגרו"מ יור"ד מ"ב ע"ה, כף החיים שם ס"מ אות ג', שבה"ל מ"מ מ'].

כג. כשיושב ע"י השולחן.

1. האם מותר לה להכין על השולחן עבורו את המאכלים, ולטבל את המאכל שכבר בצלחת שסמוכה אליו, ומוכנה עבורו.
2. האם אחרי שהכינה מותר לה להעביר לצלחת שלו.
3. האם יש חילוק אם הצלחת סמוכה אליו ממש, או קצת רחוק.
4. האם יש חילוק אם הצלחת רחוקה בכונה או סתם מונחת שם.
5. אם מותר לה להכין לו קפה על השיש כשזה ממש בקרבתו.
6. האם יש חילוק בין אם אח"כ הוא יקח לבד את הקפה, או שתתן לילד שיניח לו, או שהיא תניח לפניו בשינוי, או שלא בפניו.
7. והאם מותר לה למזוג לו מהבקבוק בכל מקומות הנ"ל שתיה, או מיץ ענבים או יין.

קנין הלכה

מראי מקומות

8. ואם צלחת המרק, כוס שתיה, צלחת עם ליפתן מונחים על השולחן בריחוק ממנו, וקשה לו להושיט יד, האם מותר לה להביאו אליו.
9. האם בכל הנ"ל יועיל שיעצים את עיניו בכונה.
10. מה דין כל הנ"ל בדיעבד אם כבר הכינו.
11. וכאשר הבעל לא מרגיש טוב ושוכב במיטה, מביאה לו אוכל על הכסא שסמוך אליו כיצד תוכל לעשות בצורה מותרת.
12. והאם מותר להחזיק לו כוס תה, והוא ישתה מזה עם קש.

[מהות מזיגה, גדרי המיסור, ס"י, ט"ז סק"ג, ש"ך סק"ג-י"ד, וסקי"ח, לו"ש סק"י, סדר"ט סק"ו, תכמ"ח קט"ז ז', פרי דעה סקי"ג, דרכ"מ סקמ"ג, פרדס רימונים ש"ך סקי"ד, מנמ"י מ"ז ס"ע, שיעורי שבה"ל ס"י סק"ו, מוט שני שם].

כד. האם מותר לה להביא לו מים.

1. לנטילה בבוקר אחרי השינה.
2. למים אחרונים.
3. בליל הסדר לנט"י.
4. והאם מותר לה לפתוח עבורו את הברז או הטוש.
5. אם פתחה עבור עצמה, האם מותר לו גם להשתמש בזה.
6. הכניס רגלו בתוך קערה עם מים לשפוך לתוכו מים חמים.
7. שוכב במיטה להביא לו מים לשטוף את הפנים.
8. להכין לו אמבטיה עם מים, בפניו, ושלא בפניו.
9. יש לו מכה ברגלו ולא יכול להגיע לזה לנקות, האם יועיל שתשפוך עליו בשינוי.
10. האם מותר לה להכין לו באמבטיה את הסבון, ספוג, מגבת.
11. כל הנ"ל האם לבעל מותר להכין לאשה.

[סי"ב, ט"ז סק"ח, מו"ד מידושים סק"ט, לו"ש כ"ו, פ"ת סקט"ו, תכמ"ח קט"ז ט-י, שבה"ל מ"ב ק'].

כה. יש לבעל שושנה עם חום גבוה.

1. האם מותר לאשה 1. למרוח לו משחה ביד, או ע"י כפפות, 2. והאם יכולה לעזור לו לקום, 3. להניח לו תפילין, 4. להאכיל אותו בכפית, 5. להלביש לו בגדים הסמוכים לגוף, ושאינם סמוכים. 6. שישען עליה כדי לקום או ללכת. 7. למדוד לו לחץ דם, 8. להזריק לו זריקה.
2. בכל הנ"ל מה ההבדל בין אם הבעל חולה או האשה, והאם יש הבדל ברמת החולי שלו ושלה.
3. כשיש להם אפשרות, או אין להם, האם צריכים לשכור אדם זר שיטפל בו או בה.
4. ומה הדין כאשר הבעל או האשה משותקים לחלוטין.
5. מגיע רכב ואשתו לא מבחינה האם [לכו"ע] מותר לו למשוך אותה בבגד שלה, או בידה אחורה.
6. ואם במציאות נהנה כאשר נוגע בה.
7. וכן כאשר מגיעה לביה"ח האם מותר לו להחזיק אותה ביד שתוכל לגשת למיון.
8. האם יש חילוק כשיש אנשים או נשים אחרים לבקש מהם וכלול באי נעימות או שאין.

[מה הותר בחולי, סט"ו-ט"ז, לו"ש כ"ח, פ"ת סקי"ז, תכמ"ח קט"ז י"ח, רב פעלים ח"ג י"ג, שיעורי שבה"ל, קונץ תשובות מ"ח פ"ז, תלוי גם אם דמורייתא או דרבנן, ועיין עוד בשמלה הנאה].

כו. האם מותר לאשה ללכת להבדק או לטפל אצל רופא כאשר יש רופאה.

1. האם יש חילוק בין אם זה מקום וחשש סכנה, או רק מקום חולי.
2. וכשאין רופאה, האם מותר לה ללכת לרופא לסתם ביקורת שיגרתית.
3. והאם שונה כאשר נראה לה או חוששת שהרופא גם נהנה מהנגיעה בדיקה וטיפול.
4. והאם מותר לגבר ללכת לרופאה כאשר יש רופא, או כאשר אין, ויש חשש סכנה, או שאין חשש סכנה.

קנין הלכה

מראי מקומות

5. ואם חושש או ברור לו שבשעת הבדיקה יבוא בכך לידי הנאה או הרהור.

6. ומי שיודע עזרה ראשונה, או עובד בהצלה וכדו', ואשתו צריכה טיפול רפואי, או מתחילה ללדת וכדו' ויש מספיק זמן כדי לקרוא לאדם אחר, האם חייב לקרוא לאדם אחר.

7. ואם הדבר כרוך בהוצאה מרובה, או מועטת.

[המס הומר בסכנה כסיס מיבה וכסמין מיבה, וכן שלמ במקום סכנה בזה, וע"י דבר ממר, סי"ו, ס"ך סק"כ, ביאור הגר"מ סק"כ-כ"מ, וסקכ"ד, פ"ת סקט"ו-י"ח, כו"פ סק"ז, תוס"ם סקט"ו, נוב"י יור"ד תנינא קכ"ב, סדר"ט סוסקכ"ד, מו"ד מידוסיס סקי"ג, בית שמואל מהע"ז סימן כ' סק"מ, מעיל צדקה סימן י"ט, ורמוי לעיין בשם"כ בשבה"ל מ"ג קפ"ו, ומש"כ בח"ד קס"ו עשרת הדברות בענין הליכת חשה לרופא נשים].